

5 Şubat 2022 Cumartesi • Sayı: 139

evrensel

ekmek ve gül

/EkmekveGül

posta@ekmekvegul.net

@ekmekvegul

/ekmekvegul

İÇİNDEKİLER

Genişleyen ofkeyi dayanak almak, örgütlenmesine dayanak olmak.....	3
Sevda Karaca	
Asgari ücretle 3 boğazı besliyorsam memleketi de yönetebilirim!.....	5
Gülcem Tanır	
Oppo'dan öncesi Oppo'dan sonrası.....	6
İnsanca şartlarda çalışmak istiyoruz.....	7
Dilara Kadın-Şirin Güngör	
Bu fabrikada yok yok!.....	8
Nevruz Mersin	
Evde de işte de ısınmak işçiye lüks!.....	8
Berivan'ın yaşadıkları ne kadar adil?.....	9
Evin Turgut	
14 saat çalışmaya 20 lira, korku içinde yaşamaya.....	10
Defteri kıralım, seyirci olmayı bırakalım!.....	10
Nurgül	
'Mutsuz olduğun, şiddet gördüğün o evliliği nasıl bitirirsin' cezası bu!.....	11
Bakırköy grevinin ardından: Yılmadan devam!.....	11
Eşit, özgür yaşamı birlikte kazanacağız!.....	12
Esas mesele LGBT'leri ezen bu eril tahakkümü sorgulamak.....	14
Minevişli Kuş	
Şiddet dolu ilişkilerden kopamayanlar 'cesaretsiz' mi.....	15
Psikolog Aylin Akçay	
Pedin tarihi: Papirüsten kumlamaya, utançtan kutlamaya.....	16
Filiz Gür	
Ayşe'nin fantazileri.....	17
Fatma Koç	
Derinleşen yoksulluk, mama fiyatları ve sağlıksız nesiller.....	18
Su Şahin	
'Halk ekmek kuyruğunda kirpiklerim dondu'....	18
Tuzluca'yı Kadınları Dayanışma Derneği	
Kayı duymadan, birbirimize sırt vererek yaşamamızın yolu.....	19
Cemre Kavala	
Nasıl bozulduysa öyle düzelecek.....	19
Ebru Yiğit	
Kutuplaşmayı kırmak için ayınlar aynı yere, mücadeleye.....	20
Adile Doğan	
Nafaka hakkımız, vazgeçmiyoruz.....	20
Hayat kurtarma motivasyonu hayatta kalabilmeye dönüştü.....	21
Şiddet pandemisinden nasıl kurtuluruz?.....	21
Selin Kurşun	
Bize işçileri durduran değil, güçlendiren sendika lazım!.....	22
Eren Aktaş	
Ich bin eine Krankenschwester!*.....	22
MEKTUBUMUZ VAR.....	23
Kirke: Had bildirmeyi seven erkek ozanlara karşı kendi hikayesini yazan cadı.....	24
Sevil Aracı	

Tarihin karanlık sayfaları kanla yazılı. "Had bilmez" kadınların, siyasal erke karşı çıkan boyun eğmeyenleri yaftalayacak bir "terörist" sıfatı henüz icat edilmemişken açlık ve sefaletle başa çıkmak için hırsızlık yapan ya da kilisenin zenginliğine düşman olup malına zarar veren kadınların toplu olarak avlanıp, meydanlarda yakıldığı kanlı bir kara tarih var örneğin. Bu kanlı tarihin sömürü düzeniyle de doğrudan bağı var üstelik. Bu bağın izini 16. ve 17. yüzyıllarda kapitalizmin sermaye birikiminin başlangıç tarihinde gerçekleştiren ve 200 binle 5 milyon arasında kadının öldürüldüğü cadı avlarında buluyoruz. Silvia Federici, "Caliban ve Cadı" adlı kitabında "cadı hoş görmedikleri genel kadın davranışlarını ortadan kaldırmakla ilgilendiklerini" söylüyor. Cadı avının kadınlar ile erkekler arasındaki ayrımı ve eşitsizliği derinleştirdiğini, kadınları ötekileştirerek kapitalist iş disipliniyle uyumsuz tüm yaşam biçimlerini yok etmeyi hedeflediğini ileri sürüyor.

Bu "had bilmezlikleri" ilk önce delilik, daha sonra cadılık suçlamalarıyla cezalandırılacak ve nihayetinde cadı düşmanlığının başlangıcı sayılan bir toplu katliamla taçlandırdı bu düzen. Katolik Kilisesinin kalıplarına uymayan bir hayat süren kadınlar akıl almaz işkencelerden geçirildi. İsyân ruhu mayalanırken toplumu gerici bir şekilde dönüştürme çabasında olan her iktidarın başvurduğu bir yöntem oldu cadı avı. Gün geldi, "vatan hainliği", "terörizm" sıfatlarını alarak aynı işlevi görmeye devam etti.

Kadınların önde olduğu her işçi direnişinde, kadınlar sesini her yükselttiğinde yeniden hortlayan bir etiket oldu cadılık. Bugün nafaka hakkına saldıranlara karşı ses çıkaran kadınlar "toplumu kin ve nefrete teşvik etmek" suretiyle, bugün şarkı söyleyerek kendini var eden kadınlar "toplum değerlerine ve kutsal aileye ters hareket etmekten" hedef gösteriliyor. Cadı avları ile toplum içinde ayrıştırma ve kutuplaştırmayı derinleştirecek

Görsel: Wikimedia Commons

Tarihin her sahnesinde: Had bilmez cadılar

nifak tohumlarını dikeyor her fırsatta egemenler. Ancak, dergi kapağımızdaki gibi tüm bu pislği kadınlar olarak hep birlikte tarih sayfasından süpürmemiz mümkün!

***

Tarih boyunca hiçbir toplumsal mücadelenin dışında kalmayan emekçi kadınlar 19. yüzyıl ortalarından itibaren sanayileşmenin geliştiği her yerde, kapitalist sömürü düzenine karşı çetin mücadeleler verirken örgütlü sınıf mücadelesinin ayrılmaz bir parçası haline geldiler.

Yıl 1857, Amerika'nın New York kentinde bir dokuma fabrikasında çalışan kadın işçiler çalışma saatlerinin uzun olmasından usanmışlardı. Kadın işçilerin en büyük isteği günlük çalışma süresini 16 saatten 10 saate indirmekti. Kadın işçiler bu amaçla büyük bir grev mücadelesi başlattılar. Bu eylem o güne kadar görülmuş en büyük kadın eylemiydi. İşçi kadınlar tarih yazmaya girişmişlerdi. Bu kadınlar ücretlerinin yükseltilmesini de istiyorlardı, erkeklerle aynı işi yapsalar da onlardan çok daha düşük ücret almak artık canlarına yetmişti. Polis ve patron el ele verdiler. Polis işçilere saldırdı, patron kadın işçileri fabrikaya kilitledi. Kadın işçilerin eylemi sürerken fabrikada yangın çıktı. 129 kadın işçi kapılar kilitli olduğu için yanarak can verdi. Bu olay 8 Mart günü gerçekleşmişti, emekçi kadın-

lar o günü hiç unutmadılar. İş gününün kısaltılması mücadelesini sürdürerek erkek işçilerle beraber bu mücadeleyi zafere taşıdılar. 1910 yılında mücadeleci sosyalist kadınlar Almanya'da bir konferansta bir araya geldiler; o gün, bu kadınlardan biri olan Clara Zetkin New Yorklu tekstil işçisi kadınların anısına 8 Mart'ın Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak kutlanmasını ve kadın işçilerin mücadele günü olmasını önerdi. Konferansta kadınlar bu öneriyi coşkuyla karşıladılar, böylece 8 Mart tarihi Emekçi Kadınlar Günü işçi sınıfının mücadele sürecinin bir ürünü olarak simgeleşti. 8 Mart Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü ilk kez 1911'de dönemin çeşitli sanayileşmiş ülkelerinde kadın ve erkek işçilerin kitle-sel katılımı ile kutlandı.

Bugün hâlâ fabrikada ağır çalışma koşullarına, uzun ve yoğun çalışma saatlerine, baskıya, işsizlikle tehdit edilmeye, tacize, şiddete mecbur bırakıldığımız, en temel ihtiyaçların bile karşılanamaz hale geldiği bu memleket ortamında yükselen her ses bir "cadı avı" nihayetiyle bastırılmaya çalışılıyor. Ancak bu düzenin çizdiği sınırlar içinde yaşamını sürdürmeye çalışmak istemeyen kadınların sesleri dergimizin sayfalarından yükselmeye devam ediyor! Patron ve iktidarların kol kola girdiği, birbirinin çıkarını gözettiği, işçinin halini göz ardı ettiği bu düzenin bize yalnızca yokluk getirdiğini bilerek cadı avlarına karşı ses vermeye devam ediyor kadınlar...

Farplas'tan, Oppo'dan, farklı işkollarından yaşadıkları sömürüyü faş eden kadınlar, birbirlerinin yankısı oluyor. Şiddetin toplumu hizaya çekmenin bir aracına dönüştüğünü kendi yaşamlarından ortaya seren kadınlar, şimdi de nafaka hakkının gaspı ile nasıl hizaya çekilmek istendiklerini gösteriyor. Hastanelerden, evlere, iş yerlerimizden, sokağa yaşadığımız, şiddete, eşitsizliğe karşı başka bir yol var diyoruz... Bu yolu birlikte arşınlayalım, çünkü efendiler ve hizmetkârlar var olduğu sürece... Hiçbir şey yolda gitmeyecek!

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül

Günlük **EVRENSEL** Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2
K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ
İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti
Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1
Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62

Genişleyen öfkeyi dayanak almak, örgütlenmesine dayanak olmak

Sevda KARACA

İnsanca isteklerimiz, hayallerimiz hayattan çok ölümün, o da değilse ödünün evinde büyüyor. Bir tek günü bile bir kadının daha aramızdan şiddetle, vahşice alındığının haberini duymadan bitiremiyoruz, özgürce, şiddetsiz yaşamak için sesimizi, beklentilerimizi hep daha da geriye çekelim istiyorlar. Can derdi hepimizin boynunda. "Daha nereye kadar kısılabirim ki" dediğimiz her günün ertesi daha büyük bir yoksulluğa uyanıyoruz. İşsizlik büyüyor, boğazımızı sıkıyan patronlar büyüyen işsizliği gösterip her gün daha da köleleştirdiğimiz ücretlere, çalışma koşullarına koşuyor bizi. İnsanlıktan çıkana kadar çalışıp, çocuklarımıza sarılacak derman bile kalmadan vardığımız evlerde ısınmak, yemek, aydınlanmak dert. Her gün yeni bir hak gashına uyanıp, her gece yeni bir felaketin, talanın, yağmanın kuraklaştırdığı bir ülkede ekranlardan geçen ve hayatımızın göbeğine kilitlenen gündemlerin ağırlığıyla koyuyoruz başımızı yastığa.

Taşı, toprağı, havası, suyu, ağacı korunan bir ülkede yaşamak istemek çok

mu? Herkesin ücretsiz sağlık ve eğitim hakkının olması çok mu? Haklarımıza erişebilmek, kendimizi özgürce ifade edebilmek, ana dilimizi konuşabilmek, barış içinde yaşamak, adaletin herkes için erişilebilir olması, kurumlara güvenmek, hepimizin eşit, hepimizin özgür, hepimizin tok ve güvende olacağı bir yaşam çok mu? Hayır, değil. Ama hayli bir zamandır en insanca isteklerimiz, en insani taleplerimiz gözümüze çok görünür oldu. Eşitsizliğin kural olduğu sistemler, hayatın canlılığıyla düşünmeyi, eylemeyi, istemeyi, elde etmeyi solduran dogmatik, kapkara,

kupkuru yapıları ihtiyaç duyar. Tek adam rejimi bu demek işte. Düşünce özgürlüğü kavramının handiyse tasfiye edildiği ve "inanç, gelenek, devlet, reis" kavramlarının, irade gashının onun yerini aldığı birkaç on yıl yaşandı bu ülkede... İnsanın o büyük yaşama arzusu, bunun olanaklarını hiçbir biçimde elde edememenin yasıyla, gerçekleştirilemediği hayalleri, tüketilen kapasiteleriyle yitip gitsin istendi. Bizim biricik yaşamlarımıza "kıymetsiz", bizim aklımıza "yetersiz", duygularımıza "anlamsız", irademize "yok" deniyor yıllardır.

Bu yüzden kim çıkıp bu kara

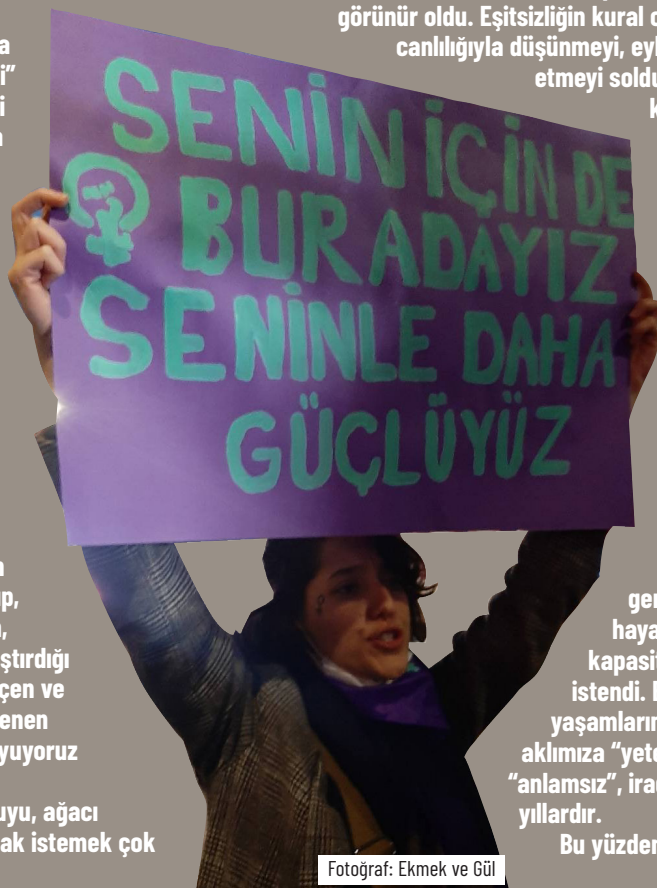
düzeni değiştireceğini, kendilerinin peşinden gitmemiz gerektiğini, ona biat etmemizi istese bir ışık yanmış gibi çevriliyor kafalar. "Oyunu bana ver, yerinde otur beni seyret" diyorlar. "Aman ha sokağa çıkma, bekle halledeceğiz" diye avutuyorlar. Oysa unutmamalı, bize hayatı dar eden yöntemlerle yeni ve daha iyi bir hayat kurulamaz.

EKMEK, SU, HAVA GİBİ... HALK İTTİFAKI!

Şimdi, tam da şu anda hepimizin eşit, hepimizin özgür olduğu, hepimizin hayatımızın sahibi olduğu, hepimizin söz ve iradesinin tanındığı, bunların önündeki ekonomik, siyasal, kültürel tüm engellerin ortadan kalktığı bir birliğe, bir halk ittifakına ihtiyacımız var! Ve bunu ancak bizim yapabileceğimiz gerçeğini hatırlamaya... Eşitçe katılabildiğimiz, denetleyebildiğimiz, laik, özgürlükçü, demokratik bir ortak yaşamı bugünden başlayarak, her neredeyse orada inşa edebileceğimizin güvencine kavuşmaya... Mahallemizde, iş yerimizde, okulumuzda, yurdumuzda, kent meydanlarında... Bu ittifakın, birliğin her neredeyse orada, her neyden yaralysak onunla, yanı başımızda kim varsa birlikte kurulacağını görmeye ihtiyacımız var.

ESEN RÜZGARIN BÜYÜTTÜĞÜ...

Bunun yolunu, yöntemini gösteren bir rüzgâr esiyor şimdilerde. Ağır bir karanlığın sonunun ne yaparsak aydınlığa çıkacağını gösteren bir esinti bu. Her yerde filizlenen, dal veren ve yayıldıkça, birleştikçe meyve de verecek olan bir direnç çiçeğine iklim yaratıyor o esinti. Türkiye'nin dört bir yanında çeşitli sektörlerde işçiler, sefalet ücretlerini, komik zamları protesto etmek, insanca çalışmak ve sendikal haklarını geri almak için iş bırakıyor, mücadele ediyor... Trendyol, Farplas, Yemeksepeti, Yurtiçi Kargo, Çimsataş, Oppo, BBC, Kayı

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Hasret Gültekin Kozan/Evrensel

Fotoğraf: Freepik

İnşaat işçileri, Uğur Tekstil, Özak Tekstil, Mitsuba, Carrefour, A101, Şok, Alpin Çorap, Polibak, Hepsijet, Scotty, Beks Çorap, Kızılay Maden Suyu, Banabi, Divriği Maden, Uzel, Tüvtürk, Lila Kağıt Çınartaş, Şişli Belediyesi İGA, İstanbul Finans Merkezi, Bakırköy Belediyesi, Emekliler Flomak, Sinbo, Akkuyu Nükleer Santrali, Aras Kargo, Sürat Kargo, Akso Jeneratör, Şimşek Çorap, Erdal Çorap, Digtürk, Esenyurt Migros deposu... Bazısı elde etmek için yola çıktıkları taleplerinin karşılanmasını sağlayamadı şimdilik. Her bir örnek muhakkak kazanacak diye bir kaide yok ama bu kavga, kavgaların toplamından hepsi, hepimiz, her birimiz, biz güçlü çıkarız; böyle bir kaide var. Bu direnişlerin en önemli yanlarından biri şu: kazanırsa da kaybederse de direnişi büyütürse de sürdüremezse de hepsini kendi gücüyle gerçekleştiriyor işçiler. Farklı bir meşruluk kaynağına ihtiyaç duymuyor, birbirlerinden farklı dünya görüşlerine, inançlara, yaşam tarzlarına sahip olmalarının bir önemi yok, çünkü meşruluklarını buradan değil, meşruluğunu meşru olmayanın sermaye olduğunu, onu koruyup kollayan iktidar olduğunu her gün işyerlerinde, her gün fabrikalarda, mahallelerinde görüyor olmaktan alıyor. Böyle bir hayat olmayacağından, hiçbirimizin böyle bir hayatı hak etmediği gerçeğinden alıyorlar.

BİRLEŞE BİRLEŞE...

İşte Farplas... Gebze'de 2 bin işçili bir fabrika... İşçiler örgütlenmesin diye 7 ayrı şirket, 5 ayrı iş koluna bölünmüş. Bölük pörçük edilen işçiler hakları için birleşti. Hiçbir işçi atılmayacak sözü veren patron 150 işçiyi attı. İşçiler fabrikaya kapandı. Direnen işçilere gaz atıldı, işçiler ve desteğe gelenler

darpedilerek gözaltına alındı. Aralarında hamile olanların da olduğu kadın işçiler çatıya çıktı. Anayasal hakkını kullanan işçileri işten çıkartan, hak arayanları gözaltına aldırان, gözaltında devletin kolluk gücünün dayağına, küfürüne maruz bıraktıran, 2018'de Capital dergisinin Türkiye'nin ilk 50 hayırsever patronu arasında sayıp "insana saygı ödülü" verdiği patrona karşı işçiler kim ne derse desin birlik oldu.

İşte Alpin Çorap, Adidas, Decathlon, Carrefour, H&M, Primark gibi markalar için üretim yapan fabrikada, üç kuruluş sefalet zammına tepki gösteren, iş bırakan, bu yüzden de tazminatsız işten atılmakla tehdit edilen işçiler, böylesi bir direnişte en hayati olanı, birlik olmayı sağladıkları için kazandı.

Boşuna değil son günlerin tüm direnişlerinde iki sloganın öne çıkması... "Birleşe birleşe kazanacağız" sözünün dalgalanması. Sadece son bir aydır farklı iş kollarında yaşanan iş bırakma, grev, direniş pratiklerinin yarattığı etki siyasetin çekirdeğinin nerede olduğunu da gösteriyor. Bu çekirdeğin etrafını saracak kabuğa, bu direnişleri bütün bir ülkeyi değiştirmenin manivelası yapacak bir siyasal odaya, bir halk ittifakına ihtiyaç var.

Bize unutturulan bir tarih var; 89 Baharı olarak bilinen işçi direnişinin işçilerin "Çankaya'nın şışmanı, işçi düşmanı" dediği Özal rejimini çöktürdüğünü, 12 Eylül karanlığını yırtıp ülkede havayı değiştirdiğini, o bahara giden yolu da 1987 Netaş, 87-88 deri grevlerinin kazanımlarının açtığını hiç hatırlamayalım istiyorlar. Oysa kolektif hafıza, en çok direnc çiçeğini meyveye dönüştüren esintiler güçlendiğinde canlanır. Bunu da biliyorlar. Bu irili ufaklı direnişleri daha başlamadan bitirmenin, küçücük bir kazanımı bile çok görmenin önüne geçme telaşları da bundan. İşte bugün de irili ufaklı tüm hareketlenmeler umut verici bir potansiyel açığa çıkarıyor, yense de yenilse de kendi yerinde bir mevzi kazanabilse de kazanamasa da...

Şimdi şairin dediği gibi;
"Bütün bildiklerimiz yeniden biçimleniyor
Şiirimiz, aşkımız yeniden,
Son kötü günleri yaşıyoruz belki
İlk güzel günleri de yaşarız belki
Kekre bir şey var bu havada
Geçmişle gelecek arasında
Acıyla sevinç arasında
Öfkeyle bağış arasında
Biz kırdık daha da kırılırız
Kimse dokunamaz bizim suçsuzluğumuza..."

Mesele bütün bildiklerimiz yeniden biçimlenirken bizim ne yapacağımız. Tek bir yol var: ya birlik olacağız ya birlik olacağız!

BU DÖNEMEÇ ÖNEMLİ BİR SINAV

ÖNÜMÜZ 8 Mart, tarihiyle ve bugünyle bizim olan bir gün. Emekçi kadınların mücadele tarihinin yıldızı, işçi kadınların "insanlığı hak etmek" için gösterdiği büyük direncin, mücadelenin, azmin ve zaferin, enternasyonal dayanışmanın ve dünü hatırlayıp bugüne güç katmanın, yarını kurmak için sorumluluk almak, yan yana gelmek, örgütlenmek, güçlenmek gerektiğini görmenin günü.

Hak ettiğimiz hayatı kazanmak için ne yapmamız gerektiğini hatırladığımız, bugünün mücadele olanaklarının sağlanmasını yaptığımız gün...

İşçi direnişleri, kadınların büyüyen öfkesi, yükselen arayışları ile başlayan 2022'nin 8 Mart'ı her alanda birlikte mücadele etmenin, birlikte kazanmanın, kadınların kazanmasının yolunu açmak, araçlarını yaratmak, birliklerini kurmak, geleceğe kalıcı birlikler bırakmak için somut adımlar atmak adına çok çaba sarf etmemiz gereken bir süreç olacak.

Halk ittifakı derken mesele sandığı önümüze koydukları seçimler değil, mesele bizim nasıl bir hayat yaşamayı seçtiğimiz.

8 Mart, en geniş birlikler ve her alanda yan yana gelişlerle kuracağımız halk ittifakının ayrılmaz bir parçası olan kadınların sözlerini, taleplerini, yaratıcılıklarını, güçlerini ve emeklerini ortaya sermeleri, bu ittifakın kurucu güçlerinden biri olarak varlıklarının, sözlerinin belirleyici bir hale gelmesi için uzun erimli bir mücadele hattının içerisindeki bir tarih. Dolayısıyla sorumluluklarımız büyük.

Kadın hareketi bakımından da bu dönemeç önemli bir sınav. Geniş kadın kesimlerinin öfkesi bunca birikir, irili ufaklı itirazlar bütünleşik bir mücadelenin tohumları olarak dört bir yanda yeşillenir, işçi direnişlerinden çevre mücadelelerine, medeni hakların tırpanlanmasına duyulan geniş itirazdan ekme kuyruklarından yansıyan isyanlara kadar her noktadan filiz verirken... En geniş kadın kesimlerinin sözünü, talebini, itirazını ve gücünü buluşturacak bir 8 Mart, aynı zamanda tek adam yönetimine karşı mücadelenin de temel dayanak noktalarından biri olacak.

Bizim yaklaşımımız açık. Biz, Ekme ve Gül olarak, öfkesi biriken geniş kadın kesimlerinin taleplerini, eylem gücünü dayanak alıp her alanda birleşik bir mücadelenin güçleneceği olanaklara dayanak olarak bu 8 Mart sürecinde halk ittifakının en temel öznelerinden olan emekçi kadınların bu ittifakı güçlendirecekleri ve buradan güçlenecekleri bir mücadele eksenini için çabalayacağız. Çünkü biliyoruz ki, eşit, özgür, şiddetsiz bir yaşamı ancak birlikte kazanabiliriz, birlik olarak kazanabiliriz.

Fotoğraf: Eda Aktaş/Evrensel

Asgari ücretle 3 boğazı besliyorsam memleketi de yönetebilirim!

Gülcem TANIR
Ankara

Belediye işçisi kadınlarla başta temel gıda, elektrik, su ve doğal gaz zamları olmak üzere zamların hayatlarında ne gibi zorluklar yarattığını, nasıl bir mücadele içinde olduklarını ve bu durumdan çıkmanın nasıl mümkün olacağını konuştuk. Söz nasıl düzeler tartışmalarını içinde seçimlere de geldi. Millet ve Cumhur ittifaklarının seçimi kazanıp kaybetmelerinin emekçilerin hayatında ne gibi değişiklikler yapabileceğini, halk seçeneğini yaratma ihtiyacını konuştuk.

İŞ YERİNDE YEMİYOR, YEMEĞİNİ ÇOCUKLARINA GÖTÜRÜYOR

Üç çocuk annesi, temizlik işçisi Meryem, çocukken okul kantinlerinde çalışmaya başladığını, çalıştığı iş yerleri ile evi arasındaki güzergâh dışında Ankara'yı hiç tanımadığını söylüyor. Nasıl geçinmeye çalıştıklarını ise şöyle anlatıyor: "Çocuklarımla birlikte aldığım maaşla kılı kırk yarararak geçinmeye çalışıyoruz ama geçinemiyoruz. İş yerinin yemekhanesinde öğlen yemeğinde o gün ne çıkmışsa elimi geçeni eve götürmeye bakıyorum. Ekmek, yoğurt, ayran, tatlı, meyve ne olursa. Bütün gün 8 katlı binanın tuvaletlerini temizliyorum, acıkıyorum ama ben burada yemem yemeğimin tamamını, boğazımdan geçmez ki..."

'VARLIK İÇİNDEKİLER KITLIKLA CEBELLEŞENLERE AKIL VERİYOR!'

Gecekonudada oturuyor Meryem. Malum kışlar Ankara'da zordur, gecekonudada ise daha zor. "Salonda soba yanıyor, orası biraz sıcak. Ama evde hiçbirimiz tuvalet için bile olsa salondan çıkmak istemiyoruz. Sürekli hamur işleri yemekten çocuklarımla beraber şişmanladık." Kimi yöneticilerin basında, televizyonda zorlu geçim derdine ilişkin tavsiyelerine ise sitemli Meryem: "Bir de karşımıza geçip bayat ekmek yiyin, doğal gazı az yakın diyorlar ya deli oluyorum. Varlık içinde yüzenler kitlikle cebelleşenlere akıl veriyorlar. Halk ekmek kuyruğunda bu ayazda donarak aldığımız ekmeği çöpe attığımızı mı sanıyorlar? Ya da odun, kömür alacak paramız dahi yokken doğal gazın gözüne vurup kışın cam çerçeveye açıp yattığımızı mı düşünüyorlar? Yoksa acaba bizimle eğleniyorlar mı? Artık ne deyim bilemiyorum."

'NE AKP NE CHP, HEPSİ AYNI'

Belediye şirketinde işçi olarak çalışan Ayşe, "CHP'li bir aileden geliyorum. Aleviyim ve bütün seçimlerde CHP'ye çalıştım. Son belediye seçimlerinden sonra, eskiden 'Elimizde bir şey yok' diyen CHP belediyeleri kazanınca aşındırmadığım kapı kalmadı. Çocuklarımla bir başımayım, beni işe alın diye, hepsine ağız eğdim" diye başlıyor söze. Ama ne yaptıysa iş bulamamış. "İşe benim kadar çok ihtiyacı olmayan pek çok varlıklı, nüfuslu kişi ve çocukları CHP'li belediyelere sığıdı, ben sığamadım" oluyor sözleri.

İŞSİZLİĞİMİZ HİÇBİRİNİN DERDİ DEĞİL

Sonrasında ailecek yaşadıkları bir felaketin basına da

yansımasıyla Ayşe, AKP'li bir belediyede işe alınıyor. "Beni işe alanlara da minnet duymuyorum çünkü hem hükümetin hem belediyelerin işi işsizlik sorununu çözmek değil mi? Aslında ayrımcılık yapmıyoruz demek için benim gibileri de işe almaları gerekir biliyorum. Ben bu iki partiyi de tanıdım. İkisinde de gücün varsa, paran varsa iyisin, yoksa çoluk çocuğunun ne yiyeceği, bizim işsizliğimiz dert değil. Bu söylediğiniz üçüncü seçenek için bizim akıllanmamız lazım ama herkes birbirinden korkuyor" diyor.

ÇALI SÜPÜRGESİNE DÖNÜŞ

Hülya evde battaniye altında oturduklarını, elektrik süpürgesini çalıştırmamak için eve çalı süpürgesi aldığını söylüyor. Ayrıca kullanmadığı her türlü elektrikli aleti prizde bırakmayarak fişini çektiğini, eşinin bütün ampulleri sarfiyatsız taktığını anlatıyor. İşten eve gittiğinde su, elektrik, doğal gaz daha nasıl az kullanılır diye daha uzun saatler ve yorucu bir çalışma içinde olduğunu da belirtiyor. "Bu seneye kadar geceleri 23.00 gibi evde işleri bitirir, yatardım, şimdi en az iki saatlik uykumdan oldum. Belim ağrıyor ama çalı süpürgesiyle evi süpürüp, bezle yerleri siliyorum, bulaşıkları kapta yıkayıp durulamaktan ellerim donuyor. Evde tartışmalar o kadar arttı ki sürekli birbirimizle 'ışığı söndürün, televizyonu kapatın, tuvalete çamaşır makinasından aldığımız suyu dökelim, üstümüzü kirletmeyelim, haftada birden fazla banyo yapmayalım' diye uyardıktan geriliyoruz. Çocuklar bizi anlamıyor, kocam da evin bütün ekonomisini ben düzelteceğim gibi bana yüklendikçe yükleniyor."

'TEK KONUŞTUKLARI SEÇİM AMA KİMSE BİZİ DÜŞÜNÜYOR'

Hem hükümetin hem de belediyelerin iğneden ipliğe zamlarına tepkili Hülya: "Hem hükümet hem belediyeler zam üstüne zam yapıyor. Hani belediyeler kreş yapacaktı da biz çocuklarımızı bırakıp işe gidecektik? Yeni seçimler gelecek ortada bir şey yok. Bunların hiçbirini bizi düşünmüyor. Asgari ücretle çalışıyorum, yol parasına 500 lira harcıyorum niye koymuyorlar ücretsiz servis? Tek konuştuğuları 'sandık seçim, biz, biz...' Bir Kazakistan kadar olmuyoruz bize de yazıklar olsun, birlik değiliz birlik."

'HÜKÜMET ERİYOR, ANA MUHALEFET SAÇMALIYOR'

Bir başka belediye işçisi Emine aslında hükümetin gidici olduğunu düşünüyor. "Ama bu süreçte muhalefet saçmalamasa yeter, zaten bu hükümet kendiliğinden eriyor ama muhalefet saçmalıyor" diyerek anlatıyor. Saçmalamaktan ne kast ettiğini sorduğumuzda Emine gülüyor: "Kılıçdaroğlu bize provokasyona gelmeyin diyor ama kendileri geliyor. Bak kendi olsun, belediye başkanları, İmamoğlu olsun sürekli kuru gürültü yapıyor. Hep bir sataşma var. Bunun kime ne faydası var? AKP'nin işine geliyor ayrıca."

'BİZE BİZDEN BAŞKASININ FAYDASI OLMAZ'

Hasibe, son belediye seçimlerinde de ondan önceki

**GÜVENCESİZ İŞE
KÖTÜ ÜCRETE
HAYIR**

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Ankara'da belediye işçisi kadınlarla artan zamlar, derinleşen yoksulluk karşısında çıkış yolunu konuştuk. Kadınlar 'Bize bizden başkasının faydası olmaz' derken, halk seçeneğinin imkanlarını da anlatıyor.

iki genel seçimde de AKP'ye oy vermiş. Ailesi ise MHP'liymiş. "AKP'li belediyede çalışıyorum ama emeğimin hakkını vermiyor. Oğlumun biri okuyor, öbürü işsiz. Üç boğaz asgari ücrete bakıyoruz. Hükümetten memnun değilim, biz yoksulluk çekerken hükümet damadıyla, çoluk çocuğuyla zenginlik içinde. Tok açtan anlar mı? Anlamaz. Gelecek seçimde oy vermem diyorum ama CHP de oy vereceğim parti değil. Şimdi sen bir güç birliğinden, birleşerek ücretlerini alan işçilerden söz ediyorsun aslında kafama yatmıyor değil. Ben asgari ücretle 3 boğazı besliyorsam memleketi de yönetebilirim değil mi? Ama bunu hepimizin anlaması gerekir, bize bizden başkasının faydası olmaz demesi gerekir."

OPPO'DAN ÖNCESİ, OPPO'DAN SONRASI

Babadan kocaya, kocadan işyerine şiddet sarmalı

Oppo işçisi bir kadın, evliliği boyunca gördüğü şiddetten kurtulma aşamasında Oppo'dan işten atılma sürecinin yaşamını nasıl etkilediğini anlatıyor.

1 7 yaşındaydım, öyle içine kapalı bir ergen falan değildim, deli doluydum. Fikrimin olmadığı konu yoktu. Annem küçük yaşta bize her şeyi öğretti. Ev işini, bulaşığı, temizliği... Öyle güzel yemek yapardım ki o yaşta, parmaklarını yedirtirdim. Annemin, "Hanım bir kız ol hoplayıp zıplama. Ağır başlı ol" öğütlerinin dışında ev işine dair ne varsa öğrendim. Hatta ağır başlı bir kız olmadığım için çok kez annemin babamı kıskırtması üzerine dayak da yedim. Ama sonuç yine hep aynı; ben ağır başlı bir kız olmadım. Peki, ben ne yapıyordum? Arkadaşlarımla sahilde geziyordum. Okuldan kaçıp sinemaya da gittim. Arkadaşlarımla bir evde toplanıp saatlerce sohbet ederdim ve bundan asla sıkılmazdım, zamanın nasıl geçtiğini anlamazdım.

ENSEME YAPIŞAN EL

Lise son sınıftaydım. Kız arkadaşlarımla "Allahım bir an önce bu okul bitse de evlenip kurtulsam" diye dertleşirdik. Sevdiğim adam gelip beni bu hayattan kurtaracak ve beni el üstünde yaşatacağı. Evdeki baskı ve şiddetten kurtarıp uzaklara götürecekti. Okulun bittiği yani benim mezun olduğum güne geldik. Kırıklarla dolu karnemi aldım gidiyorum. Okul bitti ya önemli olan buydu. Artık sırada uzun süredir arabasıyla okulun önüne gelen ve sürekli beni gözetleyen yakışıklıya varma zamanıydı. Peşimden geldi bir parkta oturduk tanıştık, sohbet o kadar güzeldi ki zamanın nasıl geçtiğini anlamamışım. Ensem yapışan elle irkildim. Korkudan dilim tutuldu. Babam sürükleyerek eve götürdü iki tokat da yakışıklıya patlattı. Ben ise acıdan çok utanç duyuyordum. Annemin hayal kırıklığı ve

üzerime atılması hiç unutulacak şey değil. Parkta görüştüğüm ve ilk anda âşık olduğum bu adam acaba benim için ne düşünüyordu? "Kesin beni bir daha görmek istemez" diye düşünmekten alamıyordum kendimi. Dayak yedim, azarlandım, eve kapatıldım ama yine de yanlış bir şey yaptığımı düşünmüyordum. İçten içe "Bu çocuk beni arasın" diye dua ediyordum. Öyle de oldu, bir arkadaşımın haber göndermiş. Babası kahvede benim babamla konuşacaktı ve beni istemeye gelecekti. Bir yandan çok mantıksız geldi bir yandan da kurtuluş diye düşündüm ve kabul ettim.

Her şey yoluna girdi, beni istediler babam sorgusuz sualsiz verdi. Kimse nin durup soracağı zaman yok. Ben evden kurtulmak istiyordum, babam da benden. Çünkü başımın bağlanması gerektiğine inanıyor. Yoksa ben onların başına çok iş açacaktım. Kısa sürede nişanlandık. Babam işçiydi ve tek başına çalışıyordu. Bana çeyiz olarak verebilecek hiçbir şeyleri yoktu. Öyleyse benim düğün zamanına kadar çalışmam lazımdı. Benim çalışıp çalışmayacağıma birlikte karar vermek için nişanımı çağırdılar. Nişanım "Bir şartla; başını örtecek ve bir de işe ben götürüp ben getireceğim" dedi. Bu önerisi çok beğenildi, kabul gördü, babam damadının sırtını sıvazladı. "Helal sana damat! Erkek dediğin böyle olur." Bu arada parkta attığı tokat için de özür diledi. İçim çok burkuldu çünkü babam benden hiç özür dilemedi ve hiçbir zaman da benimle eskisi gibi de olmadı. Elimden bir bardak su dahi içmedi. Peki ya nişanlığa ne demeli? Kapanacaktım ve o beni işe götüre-

cekmiş.

İçimden

"Hadi oradan!

Bir baş başa kalalım gösteririm sana" dedim.

Ertesi gün buluştuk ve ona çok kızdım. Nişanım beni çok sevdiğini ve çok kıskandığını, bana birisi bakarsa dünyayı yıkacağını, onun meleği olduğunu söyleyince yelkenleri indirdim. Birlikte bana başörtüleri ve pardösü almaya gittik. Baba evinden koca evine tam 18 yaşında gitmiş oldum. Ama ne koca evi! Babamı mumla aratan ev...

'EVLİLİĞİM BOYUNCA ŞİDDET GÖRDÜM'

Evliliğimin ilk haftası şiddet başladı; onu beklemeden işten eve döndüğüm için. Sonra duygusal anlar, "Seni seviyorum, beni affet" diye yalvarmalar. Bu durum en az 100 defa tekrarlandı. Çocuğumuz oldu, hamileyken bile şiddet gördüm. Hamileliğimin ilk günlerinde dışarı yemeğe gittik, sahilde oturduk, bacak bacak üstüne attım diye yedim dayağı. 4 yıl süren bu şiddet dolu evliliğin ardından aileme haber gönderdim. Babam, "Ölün gelir ama dirin girmez bu eve" dedi. Aileden yana çare kalmadı. Yine bir şiddet anında polisi aradım ve sığınma evine gittim. Orada kaldığım süre içinde boşanma davası açtım, halen sürüyor.

TAM YENİ BİR HAYAT KURACAKKEN...

Bir arkadaşımın ulaştım, beni yanına çağırdı. "Oppo'ya işçi alırlar. Çalış, sonra kendine bir düzen kurarsın" dedi. Oppo'da çalışmaya başladım, iki ay sonra kendime ev tuttum. Arkadaşımın annesi de çocuğuma bakıyordu. İlk baş-

larda iyiydi yani en azından bir isim vardı. Ama fabri-

kada giderek baskıyı artırmaya başladılar. Benim çocuk daha küçük, kaç defa ateşi çıktı ve ne yaptysam izin vermediler. Bir keresinde komşular çocuğumu hastaneye götürmüşler, ben olmayınca hastane işlem yapmamış. O gece bana izin vermedikleri için çocuk aynı ateşle eve geri getirilmiş. Doğrusu bu kadar zor bir zamandan geçtiğim için pek sesimi çıkartmıyordum. Fabrikaya sendika geldi, ben korktum üye olmadım. Ama gelinen noktada 600 kişi ile birlikte işten atıldım. Şu an 24 yaşındayım, boşanma davam devam ediyor. Eşim sürekli beni çocukla tehdit ediyor. Kiradayım ve bir gün bile boş duracak zamanım yok. Ben de kovulduğumun ertesi günü yevmiye işi buldum, geçici olarak çalışıyorum.

Birlik olup o işe geri dönebilir miydik? Bilmiyorum ama ben vicdan azabı çekerek arkamı dönmek zorunda kaldım. Fabrikanın önünde kaç gün beklerdik? Nasıl yapardık? Küçük çocuğumu kime bıraktım... Bu soru işaretleri beni diğer işçilerle birlikte hareket etmekten alıkoydu. En çok ben istedim bağırırım, sesimizi yükseltelim diye ama sendikanın da arka çıkmayacağını anlayınca bari bir an önce iş bulayım dedim. Sendika, "Gelin sizi işe sokacağız" deyince hemen gittim ama halen iş bulmuş değilim. Sendikanın bir direniş olmasın diye işçiyi bölmek için böyle yaptığını sonradan anladım ama iş işten geçti sanki...

*Oppo'da işten atılan bir kadın işçi
Tuzla/İSTANBUL*

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

FARPLAS'IN KADIN İŞÇİLERİ:

'İnsanca şartlarda çalışmak istiyoruz'

Dilara KANIK
Şirin GÜNGÖR
Gebze

Gebze TOSB'ta bulunan Farplas Otomotiv fabrikasında çalışan işçiler 19 Ocak'ta açıklanan komik ücret zammına karşı iş durdurmuştu. Ardından sendikalarda örgütlenerek birliğini güçlendiren işçiler, yetki tespit belgelerine kavuştu. Farplas'ta 7 ayrı şirket ve 5 ayrı iş kolu olmasına rağmen 2 bine yakın işçinin çoğunluğu DİSK'e bağlı Birleşik Metal-İş, Lastik-İş ve Limter-İş'te örgütlendi. 30 Ocak akşamı da hem işten atılan işçilerin işe geri alınması hem sendikal hakları için fabrikaya kapanan Farplas işçileri sabah saatlerinde polis tarafından darp edilerek gözaltına alındı. Tüm bu eylemlerde de haklarını isteyen işçilerin en önünde yine kadınlar vardı. Nimet, Rojbin ve Banu da patronun işten atma hamlesine rağmen mücadeleyi sürdüren, eylemlerde taleplerini haykırmaktan vazgeçmeyenlerden. Çalışma koşullarını, iş bırakma eylemleri sırasında yaşadıklarını onlardan dinliyoruz...

'ASGARİ ÜCRETİN BİRAZ ÜSTÜ MAAŞ'

10 yıldır Farplas'ta çalıştığını söyleyen Nimet, fabrikada her geçen yılın bir önceki yılı arattığını söylüyor. 5 bölümden oluşan fabrikada 3 vardiya çalışıyorlar. "Bölümlerimizde bir tane takım lideri varken bölümleri ikiye ayırarak takım lideri sayısını ikiye çıkardılar. Bunun nedeni, takım liderleri arasında rekabeti artırarak bizim üzerimizden fazladan üretim sağlayıp fazladan sayı çıkarmak. Takım liderleri birbiriyle yarıştırlırken olan biz işçilere oluyordu" diyerek rekabet ortamı ile işçilerin nasıl daha çok çalışmaya zorlandığını anlatıyor. Yıllardır asgari ücret dolaylarında maaş aldıklarını söyleyen Nimet, "Mesai ücretlerimiz gelir vergisi yüzünden ücretlerimizden kesiliyordu. Asgari ücret 2 bin 825 lira iken AGİ ve ikramiyeyle birlikte bizim aldığımız ücret 3 bin 200 lira oluyordu. Mesai ve ikramiyeyle rağmen 3 bin 500 lira aldığımızı hatırlamıyorum. 10 yıllık işçiyim, işe yeni girenle aramda bir kıdem farkı yok" diyor.

'KADIN-ERKEK ARASINDA ÜCRET EŞİTSİZLİĞİ YOKMUŞ GİBİ...'

Farplas yöneticileri "Farplas kadınlara sahip çıkıyor, fabrikamız kadın çalışan ağırlıklı" derken gerçeği Nimet ortaya seriyor: "Bizi köle gibi çalıştırıyor. Fabrikada kadın çalıştırmak, kadın işçiler için bir nimetmiş gibi bizlere sunuluyor. Öyle bir nimet ki kadın-erkek işçi arasında ücret eşitsizliği yokmuş gibi."

Maaşlarına yapılan yüzde 9 zamma karşı işçilerin ses çıkarmaması, yan yana gelmemesi için ise yöneticilerin yaptığı hinliği şöyle anlatıyor Nimet: "Yöneticinin odasına çağırıldığımızda 'Enflasyon üzerinden şu kadar zam ama biz sana şu kadar daha fazla veriyoruz, diğer işçi arkadaşlarına söyleme' deyip, aldığımız ücretlerde 3-5 lira oynatıp, bizlere sus payı verip, daha fazlasını istemememiz için yatıştırılmaya çalıştılar. Ama bu düzenin böyle devam etmeyeceği aşikâr. Enflasyon oranı yüzde 15 deyip yüzde 9 oranında zammın maaşımıza yansıtıldığını biliyoruz. Gerçek enflasyon rakamlarının iktidarın yansıttığı gibi olmadığını da en iyi biz biliyoruz."

'ZENGİNLEŞEN PATRONLAR, YOKSULLAŞAN BİZLERİZ'

Bıçağı kemiğe dayayan koşullardan ve ilk iş bırakma eylemi yaptıkları günden ise şöyle bahsediyor Nimet: "Patron 'Asgari ücret neyinize yetmiyor?' deyip zam vermek isteme-

En soldaki Nimet, en sağdaki Banu (Fotoğraf: Hasret Gültekin Kozan/Evrensel)

'ANNE SONUNA KADAR DİREN'

BANU, "Elimden geleni yapacağım, kanımın son damlasına kadar mücadele edeceğim. Fabrikaya da düğünle, halayla, bayram havasında gireceğiz" diye mücadeleden vazgeçmeyeceklerini ifade ediyor. İki çocuğu da Banu'ya destek oluyor: "Ben iki tane çocuk okutuyorum, 'Anne senin sonuna kadar yanındayız, diren' diyorlar." Diğer işçilere de seslenen Banu, "Herkes ekmeğine, emeğine sahip çıkmalı, bunun için direnmeli. Biz nasıl birlik olduysak, diğer işçiler de bunu yapabilir. Sendikalı olmak bizim en doğal hakkımız, biz köle değiliz, insan gibi yaşamak istiyoruz!" diyerek örgütlenme çağrısı yapıyor.

'SU İÇMEK, TUVALETE GİTMEK İMKÂNSIZ'

ROJBİN ise, "Devamsızlık primi" adı altında 12 saat çalışmanın dayatıldığını söylüyor. "12 saat çalışmadan devamsızlık primi alamazsın" diyen kadın işçi, 5 yıldır çalıştığı fabrikada iş artmasına rağmen 5 kişilik makinada 3 kişi çalıştıklarını belirtiyor ve tuvalete bile gidemediklerini anlatıyor: "Makinelerden asla ayrılmıyoruz. Su içmek, tuvalete gitmek imkânsız neredeyse. Çok hasta olsanız bile işe gelmek, 12 saate kalmak zorundasınız. İnsanca şartlarda çalışmak istiyorum. Yemek yetmiyor, yemek saatine birkaç dakika bile geç kaldığımızda yemek kalmamış oluyor. Diyelim ki iş ile ilgili olarak biri sizi yemek saatine yakın çağırdı ve siz gitmediniz. 'Neden gelmedin?' diye sorduğunda 'Yemeğe yetişmek için gelemedim' dediğinizde size 'Ben de bazen çorba yiyorum, bir çorba ile devam ediyorum, sen nasıl yapamıyorsun?' diyebiliyor."

yince hepimiz çıldırdık. Zenginleşen patronlar iken yoksullaşan bizleriz. Yaptığımız mesai ile fazladan çıkarttığımız sayılar ortada. Fabrikada tuvalete gidip geliş neredeyse yok. Su sebillerini bile kaldıracaklarmış. Su alma-yı giderken sohbet ediyormuşuz. Her an mobbinge maruz kalıyoruz. 19 Ocak'ta açıklanan zammın ardından 20 Ocak günü T1 bölümünün önünde buluşarak iş bıraktık. İnsanca yaşayacak ücret ve emeğimizin hakkına sahip çıkmak için tüm bölümlerde birlik olduk ve bu birliğimizi sendikalı işçiler olarak devam ettireceğiz."

POLİS ÇATIDAKİ İŞÇİLERE 'ATIN KENDİNİZİ AŞAĞIYA' DEDI

30 Ocak günü işçiler fabrikaya kapandıktan sonra sabaha karşı polisin müdahalesi ile fabrika dışına çıkarılmalarına, gözaltına alınmalarına 9 yıldır Farplas'a emek vermiş Banu tepki gösteriyor: "Biz fabrikaya kapandığımızda bizim için 'Farplas çalışmanı değil' dediler. Ben o fabrikanın elemanı olmasam, o gece o soğukta oraya gitmezdim. İlk defa sendikal bir çalışmanın içindeyim, ilk defa karakol yoluna düştüm. Biz hırsızlık yapmadık, bizi saatlerce polis arabasının içinde beklettiler; aç, susuz, soğukta... Polis müdahale ettiğinde çatıdaydık. Arkadaşlarımız müdahale olursa kendilerini aşağı atacaklarını söyledi, polis buna rağmen 'Atın kendinizi aşağıya' dedi."

'SORUYORUM DEVLET YETKİLİLERİNE!'

Hamile arkadaşının önüne siper olduğunu anlatan Banu, "Buna rağmen bizi de kollarımızdan tutup, çekerek götürdüler. Eğer sendikalı olmak benim anayasal hakkımsa işveren neden bu kadar korkuyor, neden sendikalı olmamızı bu kadar istemiyor? Soruyorum devlet yetkililerine, soruyorum başımızdakilere, anayasal hakkımızsa biz neden apar topar işten çıkartıldık, biz neden tekme tokat işten atıldık, neden polisle karşı karşıya geliyoruz? Ben ekmeğim için oradaydım, diğer arkadaşlarım da. Devlet bize sahip çıkmalı, işverenin karşısında durmalı" diyor.

BU FABRİKADA

Mesai var ücreti yok!

Eşit iş var eşit ücret yok!

Nevruz MERSİN
Tuzla-İstanbul

Selma bir tekstil fabrikasında çalışıyor. 30 yaşında ve hayatının 14 yılı işçilikle geçmiş, birçok sektörde de çalışmış. Evde ise 8 kişi yaşıyorlar. Şu anki iş yerinde çocuk oyuncakları üretiyorlarmış. Selma burada makineci olarak çalışıyor. İşe başlayalı da yaklaşık 7 ay olmuş.

Şahit olduğu üretim süreci, maliyeti düşürmek için çocukların sağlığının nasıl göz ardı edildiğini ortaya koyuyor: “Çocuk oyuncakları yapıyoruz. Bölümde çoğumuz kadınıız zaten. En son iş ise bizim el işçiliğimizden geçiyor. Çocuklar için bir şeyler yapmak çok güzel tabii. Ama o üretim aşamalarının hepsi için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Çocuklar için yapılan ürünlerin çocuk sağlığını tehlikeye atması gerekir. Oyuncak içlerinde en kaliteli ürün boncuk elyafıdır. Ama bizde yurt dışı sevkiyatlarında boncuk elyaf kullanılırken yurt içinde üretim sonrasında kalan kesik, dandik parçalar konuluyor.”

Çalışmak zorunda olduğunu her seferinde dile getiren Selma, ücret kesintilerinden şikayetçi: “29 Ekim, bayramlar ve yılbaşında çalışmaya devam ettik; sadece normal günlük ücretimizi verdiler. İzin alıyorum. Hafta içi gitmediğim iki saatin ücreti hafta sonu mesai ücretinden kesiliyor. Anlayacağınız nereden kırabilirler-

se. Daha kırpacak ücretimiz mi kaldı?”
PATRONUN TELAFİSİ İŞÇİNİN CEBİNDEN ÇIKIYOR

Çalıştığı yerde yaşanan 3 günlük elektrik kesintisinin faturası da yine işçilerden kesilmiş: “Geçtiğimiz haftalarda 3 günlük elektrik kesintisi oldu. O açığı kapatmak içinde bir cumartesi pazarımızda, bir de sonraki cumartesi günü işe gittik. Ama aldığımız ücret yine normal hafta içi ücreti üzerinden belirlendi. Zaten adına da telafi çalışma demişler ya! Biz hak yemekten, kul hakkından korkarız ya! Bu nasıl bir sistem? Bu sistemin de egemen sınıfın da bu haksızlıklara boyun eğenlerin de Allah belasını versin.”

KADINLARA DAHA AZ ÜCRET, DAHA ÇOK KÖTÜ MUAMELE

Yapılan haksızlıkların fabrikada kadın işçiler ile erkek işçiler arasındaki eşitsizlikler üzerinden de devam ettiğini ekliyor: “Fabrikada bir erkek işçi benim çıkardığım sayının sadece çeyreğini çıkarıyor. Ben ondan fazlasını ürettiğim halde sırf erkek diye daha fazla maaş alıyor. Mesela fabrikamızda sigara içme alanı alt katlarda. Bulduğumuz katta da böyle bir alan açmalarını talep ettiğimizde ‘mümkünâtı yok’ dediler. Ama erkek işçilerinden bazılarında iş saatinde içebileceklerini söylüyorlar. Ve bu hakkı erkek işçilere verdiler.”

Sorunun sadece ücret farkı değil, çalışırken kadın oldukları için daha çok baskıya maruz kaldıklarını da anlatıyor: “Us-

tabaşı bir erkek işçiye gelip sesini yükselttiğinde ikincisini yapamıyor, çünkü aynı tepkiyle karşılaşıyor. Ama biz kadınlara öyle değil. Her gün daha fazla baskı. Sadece biz kadınlara yetiyor güçleri. Ki çalıştığım bölümde de çoğumuz kadınıız. Son günlerde günlük sayılarımı ustabaşı, müdüre atmaya başladı. Beni yıldırma için artık bunu deniyorlar, biliyorum. Çünkü sesini çıkaran, hakkını arayan işçiyi istemiyorlar. Hele de bu işçi bir kadınsa, sonucu da böyle oluyor işte. Susup oturmamı, işi bırakmamı bekliyorlar. Hatta arkadaşlarım gördüğüm baskı karşısında işi bırakmıyor olmama şaşırır haldeler. Ama ben sadece kendim için değil, onlar için de orada olmak zorundayım.”

SENDİKALILIK DENEYİMİNİN ÖĞRETTİKLERİ

Selma bu kadar baskı karşısında hâlâ ayakta, dimdik durmasını ise yıllardır haksızlıklara karşı vermiş olduğu mücadelesinde özetliyor bizlere: “Ben yıllardır birçok sektörde çalıştım. Çalıştığım fabrikaların kiminde sendika vardı, kiminde yoktu şu anki gibi. Sendikal mücadelede en ileriden mücadeleye katılan bir kadınıım. Ve gördüğüm en önemli şey; örgütsüz, bağımsız olduğun zaman hiçbir şey olmuyor. O yüzden hayatın her alanında örgütlü olmak gerekiyor. Mahallende de evinde de iş yerinde de... Sendikanın en kötüsü hiç olmasından iyidir. En kötüsünü yaşayan biriyim. İş ortamında sendikanın olması şart. Ama sendikayı da var edenler işte biz işçilerin ta kendisidir.”

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

MERHABA, ben Esenyurt'ta bir metal fabrikasında çalışan kadın işçiyim. Uzun yıllardır aynı fabrikada çalışıyorum. Çalıştığım fabrikaya dair bahsedebileceğim insanca bir çalışma koşulu yok. Sürekli akşam 8 mesaisine zorunlu kalıyoruz ve günde sadece 15 dakikalık 3 çay molası ve 30 dakikalık yemek molamız var. Fabrika mesai yemeğimizi karşılamadan bizleri zorunlu mesaiye bırakıyor.

Havanın soğumasıyla çalışma koşullarımız katlanarak kötüleşti. Fabrikanın ısıtma sistemi olmamasından kaynaklı sadece soba yardımıyla molalarda ısınmaya çalışıyoruz. Çalışırken kalın ve kat kat elbiseler giyinerek çalışmak zorundayız çünkü diğer türlü ısınmıyoruz. Hatta 12 saat çalıştığımız ve akşam belli bir saatten sonra aç da kaldığımız için daha çok üşüyoruz. Çalışırken ellerimizi ısıtmak çok zor olduğu için tuvalet kullanmaktan ve elimizi yıkamaktan vazgeçiyoruz; o yüzden çok sık su içiyoruz.

Yıllardır mesai ve uzun saatlerde çalışıp şirket sahibinin kazancını artırmamıza rağmen çalışma koşullarını iyileştirmek adına bir adım dahi atılmıyor. Isınma sorunu sadece çalıştığım fabrikayla sınırlı değil. Kendi evimde de ısınmıyorum. Akşam eve geldiğimde doğal gazı açıyorum, sabah evden çıkarken kapatıyorum. Ev ısınana kadar uyumuş oluyorum ve yine kalın giysilerle uyuyorum. Çok fazla fatura gelmesin diye zaten çok kısıkta açmak zorundayım.

Birlikte çalıştığım kadın işçiler fabrikanın ısınma sorunundan kaynaklı sürekli hastalanıyorlar (karın ağrısı, grip, soğuk algınlığı, herkeste olan öksürme ve ağız burunlarda çıkan yaralar). Benimle birlikte diğer kadın işçiler de sağlığımızı kötü etkileyen koşullara karşı tepkililer. Hiçbirimiz mesaiye kalmak istemiyoruz ama sürekli zorunlu tutuluyoruz. Bu tepkinin birleşmemesinin nedeni patronun ölümü gösterip sıtmaya razı etmesi. İşçiler içerisinde halen korku hakim.

Hem daha iyi koşullara hem sıcak bir çalışma ortamına hem de ekonomik zorluklara karşı birlikte olmaktan, beraber mücadele etmekten başka şansımız yok. Ancak birbirimize güvenerek, inanarak tüm bu kötü koşulları başımızdan atabiliriz. Birlikte mücadeleden geri durduğumuz her gün daha kötü koşullarda çalışmaya mahkum bırakılacağız.

Metal işçisi bir kadın
Esenyurt/İSTANBUL

Fotoğraf: DHA

BİR NAFKA HİKAYESİ:

Berivan'ın yaşadıkları ne kadar adil?

'Devlet destekli nafaka' söyleminin ardına sığınıyor hükümet 'adil çözüm' için. Şimdi, esas soru şu; bu destek kime? Senelerce eve hapsedilmiş, çalışmasına müsaade edilmemiş Berivan'a mı?

Evin TURGUT
Kadıköy-İstanbul

Çocukluk arkadaşım... Epeydir ne duyduğum ne de kullandığım bir kelimeydi, ta ki birkaç hafta evvel sosyal medyadan çocukluk arkadaşım Berivan'a denk ginceye dek. Mahalledeki en yakın arkadaşım, komşum; ilk ve orta okulda sıra arkadaşım... Daha sonra taşındılar; sadece çocukluğumuzdan arkadaşlarız yani. Üniversiteye kadar dönem dönem konuşur, hayallerimizden, hayatlarımızdan bahsederdik. Sonra şehirlerimiz de değişti, bağlarımız zamanla koptu. Üniversite bittikten sonra evlendiğini ve başka bir şehre yerleştiğini duydum sadece.

Aradan 4 sene geçti. Yine duydum Berivan'ın adını. Boşanma sürecinde, 3 yaşında dünyalar tatlısı bir kızı var, Eylül. Berivan yorgun ama bir o kadar da umutlu, güçlü, hırslı, öfkeli. Anlatıyor. Evliliği boyunca şiddete maruz kalmış ama "Hayır," diyor "Şiddet değil, şiddet hafif bir tabir; işkence. Evliliğim boyunca işkenceye, hakarete, tehdide, manipülasyona maruz kaldım."

Berivan, hayalindeki bölüm olan çocuk gelişimini bitirdi. Evlendikten sonra, "Elbette ki çalışacaksın" diye sözler vermiş eşi; öyle ya eşi de kendisi gibi üniversite mezunu hatta aynı üniversiteden. Aksi aklına dahi gelme-

miş. Fakat evlendikten sonra çalışmasına asla izin verilmemiş. Gereğe de malumunuz: "Bizde kadınların çalışması ayıptır, evin erkeği zaten var, çalışamazsın." Berivan susmamış, kabul etmemiş ve "Zaten böyle başladı her şey" diyor. Kavga, gürültü, isyan... "Bastırıldım", diyor. "Her seferinde baskıyla, şiddetle, manipülasyonla daha da sert bir şekilde bastırıldım."

Sonra hamilelik. "Hamileyken de kavga ettik, dayak yedim; Hiçbir şey değişmedi. Hatta kızım bile 2-3 yaşından itibaren dayak yedi. Kızımın da dövülmesi bardağı taşıran son damlaydı" diyor. Ama her gitmek istediğinde, isyan ettiğinde ya "Kızımı bir daha göremezsin" ya "Seni rezil ederim" ya da "Annene, kardeşlerine zarar veririm, öldürürüm onları" diye tehdit edildiğini söylüyor. Bunları öfke ile anlatıyor; sonra "Ama korktum ben de" diyor, "Kızımı bir daha görememekten, aileme zarar gelmesinden korktum, sustum, sindim kaldım."

'TAK ETTİ BİR GÜN'

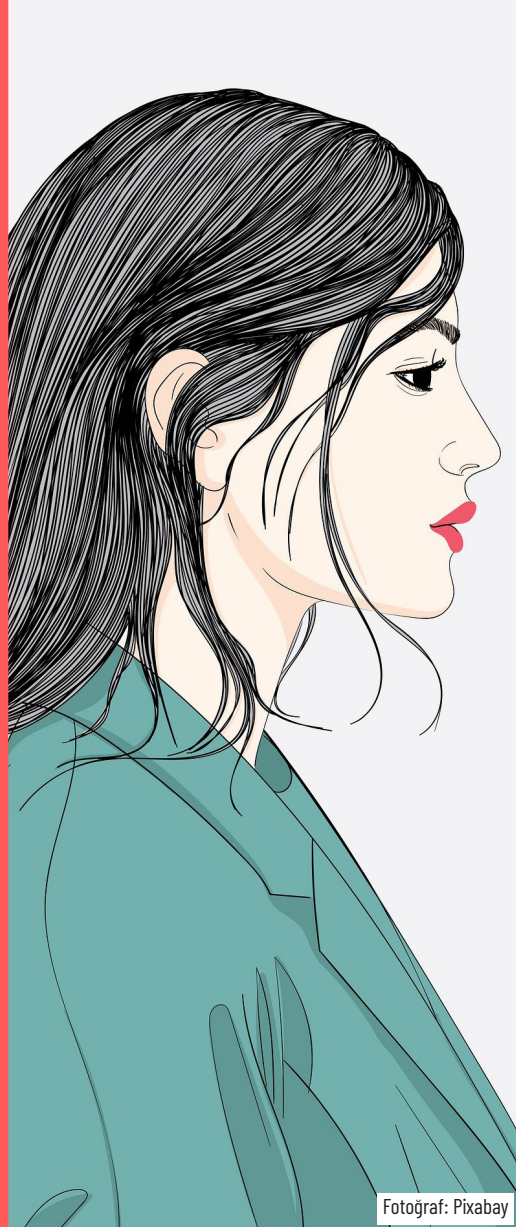
Soruyorum Berivan'a, peki nasıl oldu da kurtuldun? "Eşim bazen iş için şehir dışına çıkıyor ama beni ve kızımı kendi ailesinin evine bırakıyor giderken. Öyle ya ben oğullarının namusuyum, tek başına bir kadın nasıl olur da yalnız kalır evde?" Eşinin bıraktığı yerden kayınpederi ve kaynanası sürdürmüş Berivan'ın kâbusunu. "Gidersem çok kötü şeyler olacaktı, kadınlığımı bilmeliymişim, kusur hep bendeymiş. Tak etti bir gün. Kızıma da kendime de bu kötülüğü daha fazla yapamam dedim, ne olacaksa olsun."

Fotoğraf: Freepik

Eşyalarını toparlayıp, kendi ailesine haber vererek kaçıyor Berivan. Sonrası daha da can sıkıcı... Araçlar, aramalar, aşiret bülükleri, gelip gitmeler, hep tehditler... Ama Berivan da kararlı, "Gidersem ölüm döner" diyor; "Asarım kendimi de yine dönmem." Soluğu karakolda alıyor bu sefer; uzaklaştırma kararı ve ardından boşanma davası.

Hikâyenin bu kısmında gözleri ışıl ışıl, sesi cıvı cıvı, sözü umutlu... İşe girmiş, bir okulda ücretli öğretmenlik yapıyor ve ilk işi sendikaya üye olmak. "Derdimiz tasamız bitmiyor ki" diyor, "Çok az paraya çok uzun saatler çalışıyorum, aldığım maaş hiçbir şeye yetmiyor ve her şey beni koşturuyorlar." Bir yandan ekmeğe derdinde, emek sömürsüne karşı mücadele veriyor bir yandan da bir kadın olarak sınırlı kurtulmak istediği bir deriyi, kötü bir yaşantıyı arkasında bırakmaya çalışıyor. Çünkü hayat tam da böyle bir şey. Bir kez yenilgiyi kabullendin mi, bir kez biat ettin mi, asla bitmiyor, senden alınanlar hep artıyor. Bunu iyi biliyor Berivan.

Fotoğraf: Pixabay

NAFAKANIN HAKKANİYETİ...

SON zamanlarda gündemimizden düşmeyen 6. Yargı Paketine dair de konuşuyoruz. Aslında bizim gündemimizden hiç düşmeyen ama ülke gündemine de bir türlü giremeyen bir konudan. Meclisten geçirilmeye çalışılan 6. Yargı Paketi ile yoksulluk nafakasında düzenlemeye gidileceği ve nafakanın belli bir süreyle kısıtlanacağı söyleniyor. Sırf ekonomik kaygılardan dolayı hemen her gün şiddete uğramasına rağmen boşanamayan bir sürü kadın varken böyle bir düzenlemeye gidilmesi apaçık bir kadın düşmanlığı. Meseleyle ilgili bir başka ses de MHP saflarından yükseliyor: MHP'li Sefer Aycan düzenlemeyi meşru göstermek için İslam hukukunu referans almamızı istiyor. Eski Adalet Bakanı Abdülhamit Gül de nafakanın adaletsiz olduğunu, hakkaniyetli olmadığını söylüyor. Tam da bu noktada dönüp Berivan'ın anlattıklarına bakalım. Berivan'ın yaşadıkları sizler için yeterince adil ve hakkaniyetli midir? İslam hukukuna uyduğu sürece evin içinde yaşadıkları bizim sessiz kalmamız, kendinin de susup rıza göstermesi gereken şeyler midir? Anlaşıyor ki bu soruların cevabı devlet yetkilileri için, evet. Eşinin ve kayınpederinin baskısı ile senelerce eve hapsedilmiş, çalışmasına müsaade edilmemiş, hâliyle işi ve mezun olduğu bölüm ile ilgili hiçbir deneyim edinmemiş, hiçbir güvencesi yok. Eşi sırf nafaka vermemek için babasının iş yerinde sigortasız çalışıyor ve mahkemenin belirlediği tedbir nafakasını ödemediği için icraya verilmesine rağmen tek kuruş para ödemiyor hâlâ. Ama yüce devletimiz (!) onu mağdur etmeyecek, yeter ki cani kocanın ayağına taş değmesin!

DEVLET DESTEĞİ KİME?

TEPKİLERİ kısmak ve esas niyetini kamufle etmek için "devlet destekli nafaka" söyleminin ardına sığınıyor hükümet. Şimdi, esas soru şu: Bu destek kime? Senelerce eve hapsedilmiş, çalışmasına müsaade edilmemiş, evliliğinin ardından bir sürü korkunç travma, bedenindeki yaralar ve 3 yaşındaki kızının ihtiyaçları ile baş başa kalmış Berivan'a mı, yoksa her yaptığı yanına kâr kalacak, sırf nafaka ödememek için Berivan'ı anlaşmalı boşanmaya zorlayan ve yalnızca nafaka vermemek şartıyla boşanacak olan kocaya mı?

Evet herkes, hepimiz, tüm kadınlar yanıtı çok net biliyoruz. Mahkemeler, bakanlıklar, hükümetler hep karşı-mızda ama zaten biz de onların arkasında değiliz, burun burunayız, hınçla, öfkeyle, dirençle. Nafaka hakkımızı yedirmeyeceğiz. Aile imiş, ailenin kutsallığı imiş yetti artık, bu demagoji ile bizi haklarımızdan, hayatlarımızdan mahrum edemezsiniz. Kutsadığınız aileler işte bize bunları yaparlar. Bizim sizin lütfunuza da "yardımınıza" da ihtiyacımız yok. Ataerkil devletiniz elbette erkeğin arkasında olacaktır. Karşısında ise tüm ihtşamıyla, gücü-direnci ile biz varız ve bizler, Berivan'lar var oldukça da mücadelemiz devam edecek.

14 saat çalışmaya 20 lira, korku içinde yaşamaya...

Suriyeli Rabiya evi geçindirmek için sayacılık yapıyor, elleri paramparça, aklı hep çocuklarının geleceğinde. Yaşadıkları ayrımcılık canlarına tak etmiş, artık korkmadan yaşamak istiyor.

Ben Rabiya, Suriyeliyim. On yılı aşkındır Türkiye’de ailemle birlikte yaşamaya çalışıyorum. Özellikle korona çıktığından bu yana her açıdan çok zorlanıyoruz. Buna rağmen çocuklarımızın bir geleceği olsun diye okutmaya çalışıyoruz. Türkiye’nin farklı illerinde yaşamaya çalışan Suriyelilerin hepsinin bizim gibi yaşadığını görüyorum. Kimi akrabalarım yaşayabilmek için çocuklarını çalıştırmak zorunda.

ELLER PARAMPARÇA

Ben bütün ekonomik zorluklara rağmen dört çocuğumu da okutuyorum. Eşim saya işçisi, 3 bin 200 lira alıyor. Ben de evde saya dikerek eşime destek olmaya çalışıyorum. Çocukları sabah okula bıraktıktan sonra işimi yapıyorum. Bir çift 4 lira, 14 saatte 5 çift yapabiliyorum o da 20 lira. Her an çalışıyorum, çok zorlanıyorum, naylon iplikle diktığım için ellerim kesiliyor hep. Deri parçalarından yaptığım parmak koruyucuları takarak ellerimi korumaya çalışıyorum.

Bunları neden anlatıyorum? Bize “Siz Türkiye’de bedavaya yaşıyorsunuz” diyorlar ama biz yaşayabilmek için, hayatta kalabilmek için çok çarpıyoruz. Rutubetli, kötü evlerde Türkiyeli komşularımızın verdiği eski eşyaları kullanarak yaşıyoruz. Belki siz bu eşyaları evinize bile sokmazsınız. Ama bizim başka çaremiz yok. Bunları anlatıyorum çünkü artık bıktık hor görülmekten, öldürülmekten. Koronanın başında öldürülen 18 yaşındaki Ali El Hemdan ve yakın zamanda Bayrampaşa’da öldürülen Naif Al Naif o kadar çok canımı yaktı ki anlatamam. Günlere uyuyamadım. TikTok ve Facebook’tan videolarını izledim. Bizim haber aldığımız yerler buralar. Televizyon kanallarında göremeyiz biz bu haberleri. Ama Suriyeliler bir hata yapsa yer yerinden oynuyor. Ne Türkiyeli bir gencin başına bir şey gelsin ne de Suriyeli gençlerin, istemem tabii kötülükler yaşanmasını.

‘KIZ ÇOCUKLARINI KORKUDAN OKULA GÖNDEREMİYORUZ’

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Türkiye bize kapılarını açtı, minnettarız ama sürekli hor görülmek, öldürülmek istemiyoruz. Biz buraya güle oynaya gelmedik. Ülkemizde rahattık, kim o rahat yaşamını bırakıp buradaki zorlu koşullarda, korkuyla yaşamak ister. Türkiye devleti bize kapılarını açtı ama bugün biz öldürülürken neden sessizce seyrediyor? Sadece ölüm de değil yaşadığımız. Taciz, istismar, şiddet...

Arkadaşım Emel’le oturuyorduk, “Suriyeli bir kız çocuğunun istismara uğradığı videoları gördün mü?” diye sordu, “Gördüm” dedim. “Kızını okula gönderecek misin?” dedi, göndereceğimi söyledim. Devam etti: “Ben göndermeyeceğim. Zaten çok korkuyordum.

Şimdi daha da korkar hale geldim. Elimden gelen tek şey okula göndermemek. Çok istedim ailem beni okutmadı, kızlarımın okumasını istiyorum ama onların böylesi ağır şeyleri yaşamasını da istemiyorum.” Emel’in üç kızı var. Büyük kızını okuldan aldı bu korkulardan dolayı.

10 yılı aşkındır biz bu ülkedeyiz. Artık aynı ülkenin vatandaşı gibi olduk. Marketten aynı ürünü aynı paraya alıyor, aynı yerlerden alışveriş yapıyor, aynı otobüse biniyor, aynı okula gidiyoruz. Çocuklarımızın aklı kalmamasını istemiyoruz. Bizim gibi yaşamasınlar diye okutmak istiyoruz. Ama çok korkuyoruz.

Rabiya
İkiteli/İSTANBUL

‘Defleri kıralım, seyirci olmayı bırakalım!’

SOKAK sokak gezerlerdi çocukluğumda, insanları eğlendirip para kazanmak için. Onlar geldiği zaman mahalleli telaşa ve heyecanla birbirlerine haber verirdiler. Çoluğu çocuğu, yaşlısı genci işini bırakıp “Ayıcı geldi ayıcı, hadi kız!” diye bağıra çağıra koşuştururlardı ayı oynatıcısının yanına.

5-6 yaşlarımda ben de birkaç kez gittim sevinçle komşu Zeliha teyzeyle. İlk gördüğümde ayıcıyı ve ayığı, korktum ve saklandım Zeliha teyzenin eteğinin altına. Burnundaki halkalı zincirden kurtulmak isteyen bir ayı sağa sola kaçmak isteyince birkaç sopa darbesinden nasibini aldı. Hemen arkasına da def çalmaya başlayınca ayı, oynamaya başladı. Çoğu komşu eğlenirken, alkış tutarken ben Zeliha teyzenin arkasına saklanıp şaşkın, korkak ve ürpererek izledim. Çocukken yaşadığım bu mutsuzluğu hiç unutmam.

Sonradan öğrendim ki ayları oynuyor gibi göstermek için kızgın sacın üzerine zorla çıkarıyorlar, ayı da ayaklarını yanmasın diye ayaklarını kaldırıyor, bu esnada defle tempo tutuluyor. Hayvan buna şartlanıyor. Her def sesini duyduğunda ayaklarının yanma hissini hatırlayıp ayaklarını korkuyla kaldırıyor. Biz izleyiciler de gülüp eğleniyor, oynuyor zannediyoruz ayığı. Neyse ki şimdi böyle

Esra Erol’un programından ekran görüntüsü

45 746 25 25
12 975 25 25

SON
DAKİKA

bir manzaraya izin vermeyecek duyarlı insan sayısı fazla. Hayvan hakları oluşturuluyor bu umut verici. Ama çocukluğumda yaşadığım bu korku ve mutsuzluğun daha büyüğünü uzun zamandır yaşıyorum. Nasıl mı?

Televizyonda bazı “kadın programı” diye adlandırdıkları programlarda, stüdyolarının izleyici kısmındaki kadınların konuk olarak aldıkları sahne-

deki kadına incitici, kırıcı, küçük düşürücü tavır ve hareketleri çok nahoş, rahatsız edici. Çoğunlukla ekonomik, sosyokültürel, eğitim gibi açılardan alt kesimden olan bu kadınlar çare ve yardıma ihtiyaç duyarken bütün özellikleri, bütün mahremleri gözler önüne seriliyor.

Eğitimsizlikleriyle suçlanıyorlar, fakirlikleriyle sorgulanıyorlar, alttan alta içinde buldukları

uygunsuz şartları kadınlara dayatıyorlar. Zor durumda mücadele veren kadınlara hiçbir faydaları olmadığı gibi daha çok da zarar veriyorlar. Üstelik bundan para kazanıyorlar. Bunu son olarak Esra Erol’un sunduğu programda izledik. Esra Erol, kadınlara yardım ediyoruz adı altında, 18 yaşındaki bir kadını yüzünü göstermek istemediği halde ifşa edip üstüne bir de azarlamasıyla bu programların kadına bakış ve yaklaşımının gerçek yüzünü gözler önüne serdi. Her gün şiddete, tacize uğrayan kadınların haberlerini okuduğumuz ülkemizde bunları önlemek için hiçbir şey yapılmazken kimsenin kadınlara bu şekilde davranmaya, hesap sormaya hakkı yok.

“Ayaklarının altında cennet olan kadın analar” o televizyon programlarında kanal kanal gezdirilirken ya da kadınlar bu kanallarda istemedikleri şeyleri yapmaya zorlanırken ya da yapmak zorunda bırakılırken aklıma def çalındığında kızgın sac üzerinde yürütülüp terbiye edilmeye çalışılan o zavallı hayvanlar geliyor. Seyirci olmayı artık bırakıp defleri kırıp kadınları insan gibi yaşatabilsek. Kadının huzurlu olduğu her yerde çiçekler sevgi açsın.

Nurgül
ANKARA

'Mutsuz olduğun, şiddet gördüğün o evliliği nasıl bitirirsin' cezası bu!

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Evlenince köyden İstanbul'a geldim. Bir ay sonra çalışmaya başladım. O zaman ortacı olarak çalışıyordum. İş yeri benim sigortamı yaptı. Sonra eşim "Ne yapacaksın sigortayı" dedi yaptırmama izin vermedi. Çünkü çalıştığımda sigorta yapılıncaya aldığım ücret düşüyordu. Sonra çocuklar oldu. İşe gir çık, gir çık düzenli çalışmadım. Eşim ne düzenli çalışmama fırsat verdi ne de sigortalı çalışmama.

Evlendikten kısa bir süre sonra geçimsizlik de başlamıştı. Ayrılmak istedim. Çocukları bana vermezler diye vazgeçtim. Çocukları alsam nasıl geçineceğim dedim... Dayağa da şiddette de yoksulluğa da dayandım yıllarca. Kocam gidip dışarıda eğlenip yiyip içip geliyordu. Eve ekme parası getirmiyordu. Çocuklarım büyüsün kimsenin ayağı altında ezilmesin diye 30 yıl çektim. Büyüdüler, evlenme çağına geldiler. Bir de onu düşündüm. Kızlarıma bu yaşta sonra "Annesi babası boşanmış bunlar nasıl aileler" demesinler diye katlandım bu sefer de.

BOŞANDIĞIMDA ELİMDE 5 LİRA BİLE YOKTU

Boşanmaya karar verdiğimde eşim "Bir kuruş vermem" dedi. Ben de nafaka istemediğimi söyledim, öyle kabul etti. Anlaşmalı dava açtık ama bir şeyler ters gidecek diye çok korktum.

Boşandığımda elimde 5 lira bile yoktu. Her şeyi sıfırdan yaptım. Bir arkadaşımın misafiri olarak kaldım ev tutana kadar. Onun stresini üzüntüsünü hiç anlatamam arkadaşımın yük oluyorum diye... İnsanlar hakkımda ne düşünüyor acaba diye... O günler bana zindan gibi geldi. Acaba başarabilecek miydim? Onca yıl yapamadığımı o gün yapmıştım ama, korkuyordum üstesinden gelebilir miyim diye. Ev tuttum, arkadaşımın borç aldım. Sokakta değildim ama sokakta kalmış gibiydim. Kahvaltılık alsam pazara çıkamıyorum, pazara çıksam markete gidemiyordum. Sürekli borçlanarak yaşadım. Aldığımız nefes dışında her şeye para ödemek zorunda kalıyoruz. Şu an kişinin ortasında. Montum bile

yok. Kalın bir hırkam var onunla işe gidip geliyorum.

BOŞANMAK ZATEN ZORKEN...

Yıllardır aynı tekstil atölyesinde yevmiyeli çalışıyordum. Diğer çalışanlara göre daha ucuza çalışıyordum. Yevmiyeli çalıştığım için işverene sigorta maliyeti de yok. Patronum için maliyeti düşük iyi çalışan bir işçiyim. Yıllarca, iş yerinde arkadaşlarımla boşandım diye bana bakışları değişti. Boşanmış kadınlara hep kötü gözle bakılıyor.

Benim gibi boşanmış ve geçinemeyen çok kadın var. Ayrıldığımız eşler ya nafaka veremiyor ya vermek istemiyor. Evlendikten sonra kadın evin iç işleyişi ve çocuk bakımını üstleniyor. Uzun yıllar çalışmıyor. Şimdi devlet nafakayı kaldıracağı ben yardım yapacağım diyor. Kres, bakım evleri, sığınma evleri bu kadar sorumluluğu olmasına rağmen devlet bünyesinde kaç mahallede bunlar var ve ücretsiz? Boşanmış bir kadının çocukları ile birlikte barınma, beslenme, eğitim, sağlık haklarının sosyal devlet çatısı altında karşılanması ve kadının çocuk bakım yükünden kurtarılıp geçimini sağlayabilmesi için iş bulması da devletin sorumluluğunda olmalı. Bir tarafta kadına, evde kal çocuklarına bak derken yıllarca çocuklarının ihtiyaçları için çalışmayan kadınlara, boşandıktan sonra yoksulluk nafakası verilmeli bunun kaldırılması kadınların cezalandırılması demek. "Mutsuz olduğun, şiddet gördüğün o evliliği nasıl bitirirsin" diye cezalandırıyoruz. Nafakayı devlet üstlenirse kadınların temel ihtiyaçları gerçekten sağlanabilecek mi? Çalışmayan kadınların kirasını, faturasını, eksik eşyasını, mutfak ihtiyaçlarını karşılayacak mı devlet? Böyle bir yasa çıkarsa bile sanmıyorum dört dörtlük kadınların yanında olsunlar. Boşanmış kadınların çocukları ile rahat yaşayabileceği bir iş imkanı, çocuklarını güvenli ortamlarda eğitim alacağı ücretsiz eğitim ve sağlık hizmeti sağlamalı devlet, ki üç kuruş nafakaya minnet etmeyelim.

Tekstil işçisi Duygu İkitelli/İSTANBUL

Bakırköy grevinin ardından: 'Yılmadan devam!'

Sevgili Ekmek ve Gül,

Öncelikle hepinize grev süresince vermiş olduğunuz destek için tüm arkadaşlarım adına teşekkür ederim. Biz bu yola, birliğimize ve bu birliktelikten doğan güce inanarak çıktık. "Direne direne kazanacaktık" ve haklı taleplerimizi alana kadar buradan ayrılmayacaktık. Son bir haftaya kadar öyle idi. Çok güzel bir birlik vardı, mücadele vardı. Yağmur, çamur, kar, kış demeden tüm baskılara ve olumsuzluklara rağmen mücadele ettik. Özellikle biz kadınlar takdiri hak eden bir mücadele verdik. Sonuna kadar kendime ve haklı davama inandım ve asla vazgeçmedim. Bir yola çıkılışsa birlikte; bu, azim, istikrar ve kararlılık gerektirir, öyle yarı yolda bırakıp dönmek olmaz.

Kırmızı çizgilerimiz vardı:

- * 2019 yılından bu yana yapılamayan bir sözleşmemiz vardı. Geriye dönük haklarımızı almak ve enflasyon oranında zam,
- * Tiyatro kadrosunda bireysel sözleşme ile çalıştırılan arkadaşlara (ben dahil) iş güvencesi,
- * İşten atılan 2 arkadaşımızın işe geri alınması. Bu daha sonra 3 kişi oldu çünkü çalışan arkadaşlarımızdan biri sırf bize grev alanında destek verdi diye işten atıldı.

En son Kemal Kılıçdaroğlu Beylikdüzü'nde bir açılışa katıldı. Sendikamız kendisiyle görüşerek durumu anlattı. Kendisi de isteklerimizin makul olduğunu kabul ederek, Bülent Kerimoğlu ile görüşüp bu işi çözeceğine söz verdi. Ekrem İmamoğlu ve Canan Kaftancıoğlu duruma dahil oldu ve İBB'de bir heyet görevlendirerek işin çözümünü noktasında çalışmalar başladı ama oradan olumlu bir sonuç alınmadı. Orada neler oldu? Bizlere sadece olumsuz sonuç geldiğini söylediler ve ne olduysa ondan sonra oldu.

Belediye Başkanı ile yapılan görüşmede, 2020 yılı için yüzde 6, 2021 yılı için yüzde 8, 2022 yılı için yüzde 11 zam teklifi geldi. Enflasyon oranındaki zam ne oldu? Bilen yok. Tiyatro personelinin iş güvencesi muamma. Atılan işçilerin geri alınması muamma. Sizce biz kazandık mı? Kaybettik mi? "Sonuna kadar arkamızdayız" diyen bir sendikamız vardı. "İsteklerimiz makul ve kabul görmeden imza atmayacağız" diyorlardı. Ne oldu da bu tekliflere evet dediler?

Bana göre kazanan direnen işçiler, kadınlar oldu. Dostluk ve arkadaşlık kazandı. Bizler birbirimizi ve güvendiğimiz insanları daha iyi tanıma fırsatı bulduk. Bana göre her kaybediş bir kazanımdır. Yılmadan, yıkılmadan mücadeleye devam etmek gerekir. Şunu çok iyi biliyorum onurlu bir kaybediş, onursuz bir kazanca değişmem. Yaşasın onurlu mücadelemiz!

Bakırköy Belediyesinde greve çıkmış bir kadın işçi

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

ÖZGÜR, EŞİT, ŞİDDETSİZ BİR YAŞAM BİZİMLE MÜMKÜN!

ŞİDDETE MAHKÛM EDİLMEMEK İÇİN...

Dört bir yandan sıkıştırıyoruz. Şiddetle, yoksullukla, "millî, manevî değerlerle", yeni kararnamelemlerle, yargı paketleriyle içine sıkıştırıldığımız çember giderek daralıyor. "Makbul kadın" kriterlerine uymamak şiddetle, hapis cezalarıyla, açlıkla, işsizlikle, bin bir türlü baskıyla cezalandırılıyor. Yaşamlarımız, geleceğimiz bize çizilen sınırlar içinde sürekli bir duvara çarpıp yaralanmayacağımız kadar değerli. Özgürce hayatlarımızı yaşamak, aile içine sıkıştırılmadan eşit bir yurttaş olarak görmek istiyoruz!

Bizi o çemberin içinde gittikçe daha da sıkıştıran halattan nasıl mı kurtulacağız? "Gücümüz birliğimiz" sözü öylesine, soyut bir söylem değil. 2022'nin ilk günlerinden itibaren kadın işçilerin en önde olduğu çeşitli işçi direnişleri, hepimizin dilini kopartmak isteyenlere verilen yanıtlar gücümüzün birliğimizde olduğunu ne kadar da somut olarak gösteriyor!

Fotograf: Ekmek ve Gül

HER gün önümüze en az bir kadın cinayeti haberi ve en az bir şiddet, istismar failinin serbest bırakıldığı haberi duyuyor. En çok evlerinde şiddete uğruyor kadınlar ve iktidarın kadınlar eve hapsedme politikalarıyla da bu şiddet bir sarmala dönüşüyor. Aile kurumu kutsanır, kadınlar ekonomik, toplumsal, hukuki açıdan derin bir olanaksızlığa hapsedilirken kadınları her gün ölümlerle burun buruna getiren, psikolojik ve fiziksel hasarlar oluşturan şiddet normalleştiriliyor. İktidarın bu genel yaklaşımı şiddete uğrayan kadınların müracaat ettiği yerleri de etkiliyor. Kadınlar şiddetten koruması, uzaklaştırması gereken 6284'ün etkin uygulanmadığını, hatta kadınların şiddet gördükleri eve geri gönderdiklerini, ölümlerle tehdit eden kocaların serbest bırakıldığını biliyoruz. Kaç kadın ellerinde uzaklaştırma kararlarıyla öldürüldü?

Boşanmak da kolay değil. Yıllarca istihdamdan çekilmiş kadınlar boşanacağı zaman kendi hayatını kurmak için tüm yükü tek başına yüklenmek zorunda kalıyor. Çocuğunun bakımını da barınacağı evin kirasını da boşanma masraflarını da yeni hayatının inşasının maddî yükünü de nasıl karşılayacak? İstihdam konusunda nasıl bir destek mekanizmasına sahip? Sahip değil. Şiddet gördüğü evden sığınma evine yerleştiğinde sahip olduğu imkanlar neler? Maalesef çok az. Bugün boşandıktan sonra yaşamını kurması için alacağı yoksulluk nafakası, çocuğunun bakımı için harcayacağı iştirak nafakası da namlunun ucunda. Bu ne demek oluyor? Devlet kadına aptıktan "boşanmadan, kocana karşı çıkmadan zaten 100 kere düşünüyorsun bir 1000 kere daha düşün, otur oturduğun yerde" diyor. Bazen de kadınlar o kadar yalnız kalıyor ki şiddet gördüğü eve dönmek zorunda kalıyor. Dergimizin sayfa larında Oppo işçisi bir kadının anlattığı tam da bu: Ailesinin "ancak ölümler girer bu eve" sözü anlatıyor arada kalınan ya kırk katır ya kırk satır ikilemini.

Genç kadınlar balkonlardan "düşüyor" ve ne hikmettir ki hepsi şiddet gördükleri erkeklerin yanında "intihar ediyor." Şiddet faillerinin hepsi ağız birliği yapmış gibi aynı şeyleri söyleyip duruyorlar. Hadi bir şansa yerel mahkeme kadın katillerine bir müebbet cezası verdi. Aman nasıl olur! Bu sefer hemen Yargıtay ve İstinaf mahkemeleri faillere yardımcı koşuyor...

Cezalandırılanlar demokratik haklarını talep eden, haklarına yapılan saldırılara karşı çıkan kadınlar oluyor.

NE İSTİYORUZ?

Şiddet, kaygı, korku dolu bu hayatlara mecbur değiliz!

✓ **Şiddete karşı mücadelede sığınma evlerinin ve başvuru merkezlerinin sayıları artırılsın. Kadınları şiddet döngüsünden kurtaracak, güçlendirip yeni bir hayat kurmalarına imkân sağlayacak şekilde planlansın.**

✓ **Yasalarda yer alan cezalar uygulansın. Mahkemeler şiddet faillerini aklayıp, cezasızlığı teşvik eden araçları haline gelmekten çıksın. Kadınlar için gerçek adalet mekanizması sağlansın.**

✓ **Cinsel yönelim ayrımcılığına, nefret söylemine ve baskılara son verilsin. Toplumsal yaşamın her alanında cinsiyet eşitliği sağlansın.**

✓ **Boşanmalarda arabuluculuk sistemi önerisinden derhal vazgeçilsin. Kadınların boşandıktan sonra yaşamlarını rahatça sürdürebileceği, yeniden kurmakta zorlanmayacağı bir destek mekanizması oluşturulsun.**

✓ **Düşünceyi yayma, basın ve haberleşme, toplantı, gösteri ve yürüyüş hakkını engelleyen her türlü sınırlamaya son verilsin.**

✓ **Çocuk, hasta ve yaşlı bakımı kadının işi olmaktan çıksın ve toplumsallaşırsın. Merkezi yönetimler ve yerel yönetimler koordineli bir şekilde kreş, hasta ve yaşlı bakım merkezlerinin oluşturulmasında görevlerini yerine getirsin. Semtlerde ücretsiz, nitelikli ve yaygın çocuk bakım yuvaları açılсын, iş yerlerinde kreşler, emzirme odaları ve annelerin süt izni hakkından taviz verilmesin. Yaşlılar için bakımevleri yaygınlaşırsın ve ücretsiz olsun.**

İŞSİZLİĞE, YOKSULLUĞA KARŞI...

NEREDE indirim olduğunu paylaşmak için eş dostla Whatsapp grupları kurup her an takip etmek, ihtiyaçları en ucuz ne-redeyse gidip oradan almak için 15 market dolaşmak artık hayatın bir rutini haline geldi. Doğal gaz, kira kadar gelmesin diye en kısıtla açık yine de soğuktan hasta olmak, biraz ısınmak için sıcak su torbaları kullanmak, kat kat giyinip battaniyenin altında oturmak, akşam televizyon izlerken elektrik çok gelmesin diye ışığı kapatmak... Fırın yağı kağıtlarını yırtılana kadar kullanmaktan, kadınların birbirine verdiği tasarruf tavsiyelerine... Ama daha neyden ne kadar kısaca yazalım?

Ekonomik yük iş yerinde de ayrı bir baskıya sebep oluyor. İşten çıkartılma korkusu daha da büyüyor, meseleler artık yaşayabilmek için kritik hale geliyor. Zaten yeni asgari ücret gelen zamlarla çoktan eridi gitti... Bu kadın işçilere daha ağır bir yük olarak biniyor sırtlarına. Eşit yaptığı bir işe eşit bir ücret zaten alamıyor, geliri evin ikincil geliri gibi görülüyor, iş yerinde taciz, mobbing, tehdit de cabası... İşten çıkarılmamak için boynunu eğmesi tembileniyor. Belli bir yaştan sonra bir kadın olarak iş bulmak hele de bu işsizlikte o kadar zor ki...

Meclis komisyonlarında, kadınlar yine ailedeki yüklerini üstlenip bir yandan da ucuz emek olsunlar diye "aile yaşa-

NE İSTİYORUZ?

Zamlar, işsizlik tehdidi, ücretlere bir günde eriyebilecek sefalet zammı dayatmalarına karşı ne istiyoruz?

✓ **İnsanca yaşayacak bir ücret ve maaş için tüm ücret ve maaşlara ek zam yapılсын.**

✓ **Elektrik kesintisi, kar-buz bahanesiyle yapılan fiyat artışları, elektrik, su, doğal gaz, telefon, internet faturalarına yapılan zamlar geri alınsın.**

✓ **Faturaları ödeyecek geliri olmayan ailelerin elektrik, gaz ve sularının kesilmesine son verilerek bu faturaların hazine tarafından karşılansın.**

✓ **Kadın istihdamının önündeki tüm engeller kaldırılсын. İşten atılmalar yasaklansın.**

✓ **En çok kadınların mecbur bırakıldığı evden çalışma ve kısa çalışma başta olmak üzere her türlü esnek çalışma, taşeron, kiralık, sözleşmeli vb. güvencesiz çalışma biçimlerine son verilsin.**

✓ **Eşit işe eşit ücret ödensin.**

✓ **Çalışma süresi günde 7 saati, haftada 5 günü (35 saati) geçmesin. Ücret kesintisi olmaksızın haftada 2, yılda 30 gün kesintisiz dinlenme hakkı tanınsın.**

Fotograf: Ekmek ve Gül

LAİK, DİN KISKACINDAN KURTULMUŞ BİR YAŞAM İÇİN...

"İNANÇLARIMIZA, değerlerimize saldırıyorlar" denerek ne çok sansür, soruşturma, tutuklama, tehdit bir korkutma aracı olarak uygulandı. Şiddeti önlemek için eşitsizliğin ortadan kaldırılmasında devlete sorumluluklar yükleyen İstanbul Sözleşmesinden "Değerlerimize uygun değil" denerek çıkıldı, "aileyi, çocukları koruyacağız" diyerek sansür genelgesi yayınlandı, hiçbir yerde kreş, okul öncesi eğitim kurumu yokken "çocuklar dini değerleri öğretilsin" diye 4 yaşından itibaren Diyanet'e, cemaatlerin sıbyan okullarına mahkum edildi, veliler okulların her ihtiyacı için ellerini ceplerine atmak zorunda kalırken imam hatip okullarına milyonlar aktıldı, eğitimin niteliği gün geçtikçe daha da düştü, çocuklar sistematik istismarın, baskının olduğu tarikat yurtlarına mecbur bırakıldı; intihara sürüklendi, istismar edildi, canlı canlı yakıldı...

Her katilin diline "aldattığını düşündüm" lafı pelesenk oldu, "kadınlık görevlerini yerine getirmedi" cümlesi indirim sebebi oldu ve kadın cinayetleri "yerli ve milli değerlerle" meşrulaştırıldı, erkeklerle "bu değerlerle işlediğiniz suç, suç değildir" deniyor adeta. "Kutsala hakaret ettiği" iddiasıyla sanatçılar linç edildi, sanatçılar üzerinden tüm bir halk, "dilinin koparılması" tehdidi ile karşı karşıya kaldı.

"İnançlarımıza uygun olmadığı" için LGBT'lere karşı nefret söylemleri Bakanlık kürsülerinden dillendirildi, hedef göstermenin, ayrımcılığın, şiddetin öni her şekilde açıldı. Kadına yönelik şiddetle muhatap bir numaralı kurum Diyanet İşleri Başkanlığı haline getirildi...

NE İSTİYORUZ?

✓ **Say say bitmez, bu "değerlerle, inançlarla" kadınların başına sarılan çoraplar. Hepsini de en çok kadınlardan, çocuklardan götürdü. Böyle bir kuskaca alınmaktan nasıl kurtulacağız?**

✓ **Gerçek bir laiklik için din, devletten ve okuldan ayrılсын.**

✓ **İnanmama hakkı dahil gerçek bir inanç özgürlüğünü içeren demokratik ve laik bir toplumsal düzen ve eğitim sistemi oluşturulsun.**

✓ **Belediyeler dâhil devletin tüm din, mezhep ve inançlarla, topluluklara verdiği destek ve tanıdığı ayrıcalıklar sona ersin.**

✓ **Devletin din, mezhep ve inançlar karşısında yansızlığına dayanan, inanma ve inanmama hakkını kapsayan gerçek bir inanç özgürlüğü güvence altına alınsın.**

✓ **Tüm tarikat ve cemaat yurtları, evleri, sıbyan mektepleri kapatılсын. Gençlere ücretsiz barınma imkanı sunulsun.**

✓ **Özel kişi ve kurumlara, vakıflara ve tarikatlarla ait tüm özel eğitim kurumları ve yurtlar kamulaşırsın.**

✓ **MEB ve Diyanet arasındaki protokoller iptal edilsin. Zorunlu din dersi kaldırılсын.**

✓ **Bilimi ve sanatı yeni kuşakların eğitiminin ve gelişmesinin temelı sayan, ırkçı, şoven, dinci ve cinsiyetçi olmayan temel bir müfredat uygulansın.**

BİRLİKTE MÜCADELE AMA NASIL?

NE istediğimiz, nasıl bir ülkede yaşamak istediğimiz net! Ama bu istediklerimiz ne yazık ki bize altın tepside sunulmuyor, sunulmayacak da. Oturup beklemek, hep başkasının harekete geçmesini istemek nefes alamadığımız o çemberin daralmasından başka işe yaramaz. Çünkü o beklenen kahraman asla gelmeyecek! Oturup beklemesi öğütlenen milyonların yan yana gelerek istediklerini söke söke alması tek seçenek!

Tüm bu acil ihtiyaçlarımız, hayatımız için en acil taleplerimiz halk için, halkın ihtiyaçlarına göre şekillenecek ekonomi politikaları ve bütçeyle, hak ve özgürlüklerin güvencesiyle alındığı demokratik bir siyasal rejimi kazanmakla mümkün.

Bunun yolu mücadeleden geçiyor. Bu mücadele halkın örgütlü ve birleşik gücüyle yürütülmesi gereken bir mücadele. Eşitlik, özgürlük, şiddetsiz bir yaşam mücadelesiyle kadınlar da bu mücadelenin en önemli özneleri.

Eşit, özgür, şiddetsiz bir yaşamı ancak birlikte kazanabiliriz, ancak halk ittifakını kurarak kazanabiliriz!

Fotograf: DHA

Esas mesele LGBTİ'leri ezen bu eril tahakkümü sorgulamak

Menevişli KUŞ
Kadıköy-İstanbul

Toplumda var olmaya çalışırken kendimizi fark etmemiz, tanımamız oldukça zor. Ne acıdır ki insan kendinin nasıl biri olduğunu, neleri sevdiğini, nelerden hoşlandığını bile anlayamıyor çoğu zaman! Büyürken çevremizden duyduğumuz ayrımcı, ırkçı, ötekileştirici birçok şeyi de içselleştiriyoruz. Ben de sanırım tüm bunların etkisinde kalarak kendimi uzunca bir süre yönelim anlamında tanımlayamamıştım. Büyümek ya da gelişmek beraberinde kendini daha iyi tanımlamayı da getiriyor. Ben bana kabul ettirilmeye çalışılan şeylerin aslında doğru olmadığını zamanla anladım ve şimdi buna karşı duruyorum. Heteroseksüel olsaydım kendimi tanımam bu kadar zor olacak mıydı gerçekten? Hoşlandığım kişileri kendime bile itiraf etmekte bu kadar zorlanacak mıydım? Tabii ki hayır! Heteroseksüel ilişkilerin kutsandığı, törenlerle reklamının yapıldığı, edebiyatla dizilerle tiyatrolarla romantikleştirildiği bir toplumda heteroseksüel biri nasıl zorlanır ki kendini tanımlamakta?

Homoseksüel ilişkilerin "iğrenç, yanlış, ayıp, günah" olduğu bir toplumda işte bu kadar geç kalıyosun kendini öğrenmeye. Böyle bir toplumun getirisi midir bilinmez, kendini açıklamaya karar verdiğinde en açık fikirli olduğunu düşündüğün arkadaşlarına bile kendini fark ettiğini söylemek bir savaşa hazırlanmak gibi oluyor. Nasıl tepki vereceklerini, ağızlarından seni kıracak hangi cümlenin çıkacağını kestirmekle geçiyor günlerin. Basit bir "Gerçekten 'böyle' hissettiğine emin misin? Bir hevestir belki?" cümlesinin bile kırıcı ve hatta homofobik olduğunu fark edemiyorlar.

Çevrenizde daha önce heteroseksüel olduğunu "açıklamak" zorunda kalan birini gördünüz mü? Çünkü bu "normal"dir, "olması gereken"dir, "herkesin olduğu"dur. Öyle bir bilinç yerleşmiş ki zihinlere, herkes karşısındakini heteroseksüel kabul ediyor. Bir kadının sevgilim diye anlattığı o kişi birçoklarının zihninde otomatik bir biçimde erkek olarak belirir. Kendi yakın çevrenin her ne kadar açık fikirli olduğunu düşünsem de yaşadığım şeyler aslında çevremdeki kimsenin homofobiyi yenemediğini göstermiş oldu. Zamanla aşmış olsalar da birçoğunun ilk tepkisi gücendiriciydi, elbette son günlerde yükselişte olan o meşhur cümle gibi "kimsenin bizi ylgın bir hoşgörülle benimsemesine kalmadık" ama gizli bir homofobiyi barındırdığını da görmek istemezdim.

DESTEK OLMAK VARKEN...

Kendimi açıklarken bana bazı soruların gelebileceğinin farkındaydım fakat bunun benim aklımın ve kararlarımın sorgulanması noktasına geleceğini düşünmemiştim. Çoğu kişi heteroseksüel bir kişiye cinsel hayatını sorma cesaretini gösteremez. Pornografik sorularla kendi fantezi dünyalarını beslemeye çalışan insanlar bile oldu. Anlayacağınız benim ilişkim saygıyı, ihtimamı hak etmiyordu onlar için. Öte yandan beni sevip düşündüğünü iddia eden yakınlarımsa ilk cümlesi "Bir kadınla bu toplumda ilişki yaşamak çok zor olacak, kendinden emin misin, bu zorlukları göze alıy-

musun?" oldu. Toplumdaki homofobiyi yenmek için onunla beraber mücadele etmek, ona her zorluğunda destek olabileceğinizi söylemek varken ilk işiniz onu kendi gibi yaşamaktan vazgeçirmeye çalışmak mı olur? Ne isteniyor benden? Olduğum kişiliği inkâr etmem mi?

Kaldı ki heteroseksüel bir kadına "Her gün kadın cinayetleri işleniyor, psikolojik/ekonomik/fiziksel şiddete uğruyor kadınlar, gerçekten bir erkekle ilişki yaşamak istediğine emin misin?" deniyor mu? Elbette her ilişkide şiddet yaşanmıyor olabilir ama heteroseksüel kadınların bu şiddet biçimlerinden en az birine hayatının bir döneminde bile olsa maruz kalmadığını söyleyebilir miyiz? İnsanlar LGBTİ'lerin ilişkilerine karıştıkları kadar neden şiddet içeren ilişkilerdeki mağdurları düşünmüyor? Neden şiddete tanık olsalar bile görmezden gelebiliyorlar? Hissettiği gibi yaşamak isteyen insanların kimseye bir zararı yokken neden buna karışmaya harcanan mesai, şiddeti var eden ilişkiler hakkında bir söz söylemeye harcanmıyor?

BİRLİKTE MÜCADELE

Belki bunun onlarca cevabı var ama sanırım en kapsayıcı cevap şu: Toplumda zaten ayrımcılığa uğrayanı sorgulamak kolay, asıl zor olan yüzlerce yıldır kadınları ve LGBTİ'leri ezen bu eril tahakkümü sorgulamak. Bizi sorgulamak fark edilmesine de var olan düzeni güçlendiriyor.

Kendimi bir şekilde, olduğum halimle kabul ettirmek zor olsa da bunun mücadelesinden asla vazgeçmeyeceğim. Çünkü yalnız değilim. Toplumun, çevremün içindeki örtülü ya da açık homofobiyi yenmesi için elimden geleni yapacağım. Bunun yolu bireysel bir mücadeleden çok birlikte bir mücadeleden geçiyor. Kadınlar ve LGBTİ'lerle ortak bir mücadele örmemiz ve eril, homofobik toplumu değiştirmemiz gerekiyor! Birimizin iyileşebilmesi ancak hepimizin iyileşebilmesiyle mümkün. Mücadeleyi ve dayanışmayı büyüteceğiz, daha güzel bir yarını hep birlikte kuracağız!

Toplumdaki homofobiyi yenmek için beraber mücadele etmek, her zorluğunda destek olabileceğinizi söylemek varken ilk işiniz LGBTİ bir bireyi kendi gibi yaşamaktan vazgeçirmeye çalışmak mı olur?

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Şiddet dolu ilişkilerden kopamayanlar 'cesaretsiz' mi?

Psikolog Aylin AKÇAY

Son iki aydır dergimizde şiddetle ilgili basmakalıp yargıları, kadınları şiddetin "sorumlusu" haline getiren ve dört bir yandan üstümüze boca edilen önyargıları tartıştık, bunların neden şiddetin kaynağını anlamak, şiddet sürecini doğru değerlendirmek, dolayısıyla da şiddeti çözmek için doğru yargılar olmadığını paylaştık sizlerle.

Bu ay da şiddetle dolu ilişkilerinden uzaklaşmak isteyen kadınların karşısına sıkça çıkarılan bir yargıyı masaya yatırmaya çalışıyoruz. "Neden ayrılmamış?", "Niye onunla birlikte olmaya devam etmiş?", "Böyle bir adam olduğunu anlamamış mı?", "Anladığı an cesaret edip adım atsamış..." Bunlar, bir kadının şiddet dolu ilişkisinden kurtulma konusunda adım atmadığı durumlarda, ya da bu cümleleri kuranlara göre "geç kaldığı" durumlarda ortaya seriliveren cümleler. Kadınların bu türden ilişkilerden uzaklaşmasını bir "cesaret" meselesi haline getiren, altında da bunu yapamayan kadınları da "cesaretsiz" olarak yaftalayan bir bakış açısı var burada. Gelin, şiddet döngüsünün ne olduğunu, nasıl işlediğini, şiddet dolu ilişkilerden kurtulmanın yani "hayatta kalmanın" neden "cesaret" işi olmadığını konuşalım...

ŞİDDET BİREYSEL DEĞİL, SİSTEMSEL BİR SORUN

Kapitalizm cinsiyet eşitsizliği ve kadına şiddetle kol kola ilerler, bunlardan faydalanır. Şiddet normalleştirilir ve bu politikadan iktidara, yasalardan cinsiyet eşitsizliğine sistemin tüm araçları ile gerçekleştirilir. Dolayısıyla şiddetin olduğu her alan ve ilişki bu sistemden, iktidardan, onun yasalarından, işleyişinden beslenir, buralardan zemin alarak güçlenir. Türkiye'de bunu uzun süredir çok açık şekilde yaşıyoruz. Kadınların birey olmalarına, şiddet karşısındaki kazanılmış haklarına ve destek mekanizmalarına yapılan her saldırı, cezasızlık normalleştirilmenin bir parçası olarak işliyor. Bu, şiddete uğrayan kadınlar üzerinde de hatırı sayılır bir etki oluşturuyor. Şiddeti uygulayana cesaret ve sırt sıvazlama olarak yansıyan tablo, kadınlar için tersinden işliyor. Kadının ilk ve temel ihtiyaçlarına (korunma- şiddeti uygulayanın sorulu tutulması- güvenlik-

Görsel: Freepik

DAYANIŞMA HAYATI!

ŞİDDET hayatımızın her alanında karşımıza çıkıyor, normalleştiriliyor, en büyük tepkilerin verildiği anlarda bile şiddet bazen önyargılar devreye sokularak meşrulaştırılabilir. Şiddetin sistematik bir sorun olduğunu gözden bir an bile kaçırmak, şiddeti uygulayanın değil, şiddete uğrayanın hedef haline getirilmesine neden olabiliyor. İşte en son gündüz kuşağı kadın programında 18 yaşındaki genç bir kadının yaşadıklarını kendisine reyting malzemesi haline getirenlerin yaptığı ortada... Sosyal medyada yardım çağlığı atan kadınlara yapılan "Senin de ne işin var o adamlar" yorumları ortada... Kendi can güvenliği, çocuklarının kaygısı, geçim, barınma, iş bulma sorunları nedeniyle şiddet dolu ilişkileri göz göre göre yaşamak zorunda bırakılan kadınların neden o ilişkide kalmak zorunda olduğunu tartışmadan kadınları "cesaretsizlikle" suçlamalar yaygın...

Biz biz olalım, herhangi bir şiddet olayında gözümüzü şiddetin sistematik bir sorun olduğu gerçeğinden ayırmayalım. Ve elbette, kadınları güçlendirmek için dayanışmanın hayati olduğunu unutmayalım!

sosyal destek) sistem tarafından daha en başından topyekûn olumsuz mesajlar veriliyor, cesaretsizlendiriliyor.

KADINLAR BİR ÇOK ŞEYİ HESAP ETMEK DURUMUNDA KALİYOR

Şiddet ilişkisinden kurtulmak sadece karar verip verememeye ya da cesarete indirgenemez. Kadın birçok şeyi hesap etmek zorundadır. Geçimini nasıl sağlayacağından, iş bulma olanaklarına, işe giderken çocukları kime bırakacağından, erkekten aldığı tehditler karşısında çocuklarını, kendisini ve sevdiklerini nasıl koruyabileceğine, toplumda – işte

hangi tepkiyle karşılaşacağına, ona ve çocuklarına nasıl davranılacağına kadar onlarca soruya cevap arar. Ne yazık ki devletin bu konularda sunduğu olanaklar kadınları rahatlatıcak ve nefes alıracak türden değil, nefessiz bırakan türdendir. Bu ise kadınların şiddet ortamını terk etmesini zorlaştırır, ya da sıkça tanık olduğumuz şekilde terk etmiş olsa da olanaksızlıklar ve desteksizlik nedeniyle geri dönmeye neden olur.

Bunlar şiddetten uzaklaşma süreçlerinde çok belirleyici olsa da, etkili faktörler bunlarla sınırlı değil. Şiddet kadınların üzerinde (kişilere ve durumlara göre elbette farklılıklar gösterse de) çok

yönlü ve derin izler bırakan süreçler olarak işler.

Sistem tarafından şiddetle tüm toplumsal süreçte kadının hayatının kontrol edilmesi, sınırlarının belirlenmesi, "kadınlık normlarına" uyması hedeflenir. Bu hedef, ev ya da ilişki içindeki şiddet için de geçerlidir. Kadının hayatı sistematik olarak şiddetin çeşitli biçimlerinin kullanılması ile kontrol altına alınmak istenir.

Eva Lundgren "Şiddetin Normalleştirilmesi" kitabında bu kontrolün nasıl sağlandığı ve kadınların üzerinde nasıl etkiler bıraktığını çarpıcı şekilde anlatır. Lundgren, erkeğin duygusal kontrol oluşturma, kadını tecrit etme, şiddet ve yakınlığın dönüşümlü olarak kullanılması mekanizmalarından bahseder. Şiddet yöntemleriyle erkeğin sınırlarına uygun (aslında toplumun da) yeni bir kadınlık üretildiğini; sistematik ve tekrarlayan şiddet süreci içerisinde kadınların kendi gerçekliklerinin değiştiğini, şiddeti normalleştirmeye, hayatı kendi gerçekleri üzerinden değil şiddet uygulayanın anlattığı üzerinden görmeye başladıklarını; şiddetin nedeni olarak da kendilerini görmeye, şiddeti hak ettiklerini düşünmeye, şiddet uygulayanı haklı görmeye başladıklarını ifade eder.

KADININ KONTROL ALTINA ALINMASI: DUYGUSAL VE FİZİKSEL TECRİT

Kadının kontrol altına alınması için duygusal baskı, yani sınırların fiziksel şiddetle değil ama psikolojik kontrol ile belirlenmesi sıkça kullanılır. Birçok çalışmada da fiziksel şiddetin bununla sınırlı olmadığı, öncesinde ve eşlik eden şekilde duygusal şiddetin yer aldığı vurgulanır.

Tecrit, yani kadını izole etme ve yalnızlaştırma da şiddet sürecinde başvurulan bir yöntemdir ve etkileri ağırdır. Tecrit iki türlü olabilir. Fiziksel olarak sosyal çevresinden soyutlanır, ailesi, arkadaşları ile görüşmesi kısıtlanır. Kimlerle görüşeceğine karar hakkı kadından alınır. Diğeri de, zihinsel olarak tecrittir, yani ev içinde yaşananların başkaları ile kesinlikle paylaşılmaması- konuşulmaması üzerine ağır bir baskı oluşturulur. Her durumda kadının kendine ait alanı iyice küçülür, zihnen ve psikolojik olarak tecrit edilir, bu durumda elindeki tek referansı erkeğin ona aktardığı erkeğin gerçekleri olmaya başlar.

Pedin tarihi: Papirüsten kumlamaya, utançtan kutlamaya...

Filiz GÜR

“Sophia'nın bilgeliği, bilinemeyecek olanın bilgeliğidir. Nedensel olmayan, tekrar edilemeyen, istikrarsız olandır. Hemen şimdi buraya, bu ana aittir.”

Marion Woodman, Dişil Bilgelik

Sevgili hazırım; Küçük zannettiğim kızımın birkaç ay önce adet kanamaları başlayınca önce bu duruma sahip çıkmakla “Ama daha olmamalı” diye reddetmek arasında asılı kaldım. Yine de işte tahmin edersiniz, her merak ettiğinde anlatmış, nedenlerini açıklamış ve hazırlıksız olmasın diye elimdeki tüm veriyi onunla paylaşmışım. Buna rağmen vücudunda dinleyip fark ettiği ya da yaşadığı olağan olmayan her ayrıntıyı sorarak ilerledi. Sonra artık duruma hâkimiyetinin de etkisiyle kendi başının çaresine baktığı ve bana söylemediği bir zaman geldi. Bu göbek bağının inceldiği yerleri de onun benden özgürleşmesi olarak kutlamak istiyordum ama hemen ince bir hüznün bulutu da dâhil oluyor partiyeye.

Benim konuyla ilgili anılarım oldukça travmatik. En unutamadıklarımın biri ortaokul ikinci sınıfta, muhtemelen mayıs ya da haziran ayına ait. Öğrenci olduğumu hatırlıyorum. İkinci ders saati boyunca kanamam olmuş muhtemelen, siyah önlüğümün eteği arkadan komple kan olmuş. Teneffüste kalkmaya çalıştığımda fark ettim, fark eder etmez de tekrar göçtüm. Yanımda hiçbir şey yok, kimseye sormayacak ve söyleyemeyecek kadar da utanıyorum. Şimdiki aklım da almıyor ama geri kalan ders saatleri ve teneffüsler boyunca hiç kalkmadan bacaklarımı sıkıp oturduğumu hiç unutamıyorum. Sanki bacaklarımı sıkıp kapatınca akan kanı durdurabileceğim gibi duyduğum hiçbir şeyi anlamlandırmadan oturduğum o saatlerde hissettiğim o utancı bana kim öğretti? Sonrası da bulanık. Sırayı temizledim mi, nasıl temizledim, eve nasıl gittim? Bu ayrıntılar gitmiş, kocaman tarihi yapının camlarından sıraya vuran güneşi ve o yapış yapış hissi, bir de neden utanmışım bilmeden utanmamı hatırlıyorum.

Annemle adet görmek hakkında konuşduğumuzu da hatırlamıyorum, ihtimal ki çamaşırlarım batınca al bu bezi koy demiştir. Kadıncağız dört çocukla tarlada ırgatlık yaparken benim duru-

mum bez vermelik bir ayrıntıdan ibaret. Belki değil ama bunların dile getirildiği bir aileden de değil. Olamı olduğu şartlarda değerlendirecek yaşlarda olduğum için bakınca suçlayacak hiç kimseyi bulamıyorum. Belki bu konudaki utancımın belki tembellikten bilmiyorum, düzenli olarak kesip yıkadığımız bezler de yoktu. Giymediğimiz, başkalarının verdiği penye ve pamuklu kumaştan eşyaları makasla kesip kullanıyorduk. Tabii onların sızdırma güvenliği kumaş cinsine ve kanamanın yoğunluğuna bağlı değiştiği için epey stresli geçirdi ay halim.

BUYURUN SİZE ANTİK PED

Biliyorsunuz bu köşede bir şeylerin tarihçesini yazıyorum. Bu sayıda arkadaşlar kadın pedlerinin tarihine bir bakar mısın dedikleri anda sezgisel olarak içimden şu geçti. Bakacak ne var? Kadınlar bir şekilde oraya bir şey tıkıştırıp bir hafta gözden ırak çözmüşlerdir işlerini. Eski Yunan'da da Mezopotamya'da da Neolitik Çağ'da da teee Paleolitik dönemde de kadın yine kadın. Nasıl kadim bir utançta işte, ölmek için kaçan köpekler gibi buldukları yosun parçalarıyla, emici yaprak ve talaş parçalarıyla, pamuklarla, koyun yünüyle, dokumaya başladıkları andan itibaren de kumaşlarla her nerede yaşıyorlarsa ona uygun bir çözüm bulmuşlar. Değişik yaklaşım şekilleri gördüm okurken, kimi toplum bu utancı derinleştirecek ritüeller yaparken kimi toplum bir çeşit doğurganlığı kutlama ayini düzenlemiş. En absürdü Avustralya yerlilerinin kızlara bir utanç kulübesi yapması. Tahtalarla yaptıkları bu kulübede kuma yatırılan bebekler gibi (evet bez yerine kumlama geleneği var sıcak memleketlerde) bir hafta bırakılan kızlar kanlarını toprağa akıtıyorlar, sonrasında da bu kulübe yakılıyor. Kulübeden çıkan kıızı da hemen kabilenin erkeklerinden biriyle “sözlüyorlar”. Şimdi bu kadınlık meselelerimizin yüzlerce yıl sürmesini ve “namus” muhabbetinin ne mene kadim bir mesele olduğunu havsalamız alabilir(!)

Yazıyı hazırlarken papirüs bitkisinden yumuşak kumaş ve kağıt elde etmeyle ilgili bir video izledim. Yıllardır papirüsün derslerde yazı yazmak amaçlı kullanıldığını anlatırım da kırk yıl düşünsem aklıma antik bir ped olduğu gelmezdi. Hakeza diğer selüloz ürünleri ve geçtikleri işlemler. Bu buluşlar hakikaten bitmeyen bir ihtiyacı sonucu.

Yaralanmalarda kanamayı durduran geniş yara bantları savaşlarda askeri hemşirelerin başka bir ihtiyacına da yanıt verince pamuktan selüloz pedlere ge-

Çizim: Pixabay

çilmiş ve 1920'li yıllarda ilk ped fabrikaları kurulmuş. Bunu patentli ticari girişim tarihçesi olarak okuyun lütfen yoksa 19. yüzyılın son çeyreğinde içi pamuktan kâğıt kaplı ped üretimi zaten var.

YAVAŞ BİR DEVRİM

Günümüze gelince artık menstrual kap dediğimiz çoğu silikondan (başka malzemeden üretilen de var) yapılan boşaltılabilen regl kapları kullanılmaya başlandı. Kullanan arkadaşlarımın aktardığı değişik tecrübeler var. Bir kısmı çok memnun kaldıklarını, regl döneminde olduklarını bile unuttuklarını, akıntıyı hissetmediklerini söylerken, bir kısmı hiç kullanışlı bulmadıklarını, boşaltma ve hijyenini sağlama noktasında ekstra mesaiye neden olduğunu, pedi daha pratik bulduklarını söylediler. Benim için de kendime hiç yakın bulmadığım ve hatta denemeye bile kalkmadığım bir yöntem. Bu söylediğim tamamen kişisel bir tercih. Yenilikleri denemeyen bir kalın kafalı olarak nitelenmek istemem yoksa.

Buraya kadar yazdıklarım reglin temel problemiyle ilgiliydi. Yoksa duygu durum

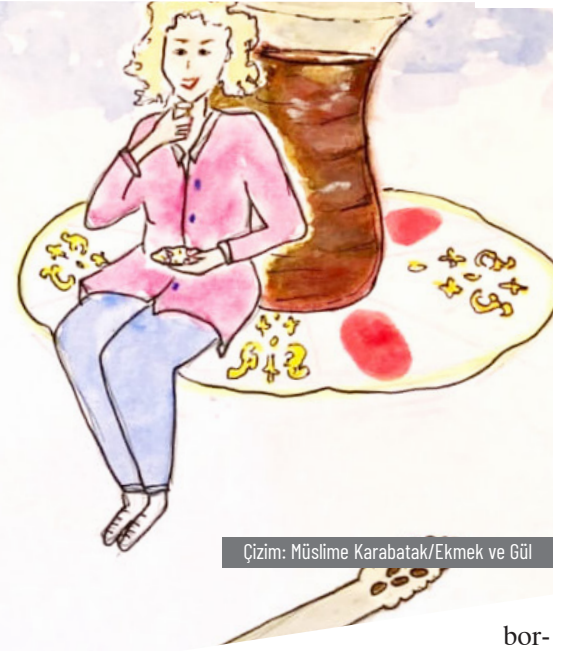
değişikliklerinden ağrı ve halsizliğe ve daha pek çok semptom ve kadınların zaten geride başladıkları iş yaşantılarında konuyla ilgili talepte bulunmayı bırakın, “yokmuş” gibi davranmak zorunda kaldıkları pek çok sıkıntıya da neden oluyor.

Her şeyden sonra, okullarda kadın arkadaşlarımızın dolaplarında illa bulunan ilk yardım ürünlerinden biridir ped. Kimse bilmez ama teneffüste bir kız öğrenci yanaşıp “Öğretmenim acaba yanınızda...” diye fısıldadığında ona altı üstü bir ped uzatmak içimdeki bir yaraya her defasında bir kat merhem sürmek gibi gelir. Niye ayıptır, niye değişmesi bu kadar uzun sürdü. Bir oksijenli suyun yanına bir paket ped koymak bu kadar zor olmamalı. Uyuşturucu satar gibi cepten cebe aktarılan bir utanç nesnesi adeta.

Yine de “Neyin var tatlım” diye sorduğumda, “Regl ağrısı öğretmenim” diyen bazı kızlar var ki, bu benim bedenimle ilgili herkesin bilip bilmezlikten geldiği bir gerçek çılgıncı gibi yankılanıyor dersliklerde. Derslik, tam da o an bir yavaş devrimin sahnesi oluveriyor.

Ayşe

ve

300
Spartalı

Çizim: Müslime Karabatak/Ekmek ve Gül

Fatma KOÇ

“Ben canım sıkılınca ne yaparım biliyor musunuz?” sorusu bir bomba etkisi yarattı çünkü soruyu soran Ayşe. Herhangi biri lafa böyle başlasa ne diyeceğini muhtemelen tahmin ederiz. İşte kendimi yemeğe veririm, yürüyüşe çıkarım, bütün evi temizlerim, gezmeye giderim filan... Ama bu soruyu soran Ayşe ise cevabı tahmin etmem asla mümkün olamaz!

Zeynep, Serap ve ben birbirimize ‘geliyor gelmekte olan’ bakışlarıyla süzdük birbirimizi. Söyle Ayşe söyle de bitsin çilemiz. Sen canın sıkılınca ne yapıyorsun? “Çocukları yan odaya gönderelim” dedi. Ahaaa gerçekten geliyor gelmekte olan! Gönderdik çocukları, pür dikkat bekliyoruz Ayşe’nin cevabını. “Film izliyorum” dedi. Aklımızdan bin şey geçti, aynı anda bastık kınayan narayı.

“Neeee beeee! Kızım sizin içiniz fesat. Film dediysem, savaş filmleri izliyorum.” (Ayşe’den beklenmedik bir cevap) “Evet savaş filmi izliyorum ama özellikle mitolojik savaş filmlerini.” Kızlarla göz göze geliyoruz şaka mı yapıyor gerçek mi söylüyor anlayamıyoruz. Madem savaş filmleri izliyorsun ne diye çocukları dışarı çıkarttın diye sormak istiyorum ama resmen gelecek cevaptan korkuyorum.

“Siz 300 Spartalı filmini izlediniz mi?” diye soruyor Ayşe. Ben “İzlemedim ama biliyorum mevzu, işte milattan önce 480 yılında Spartalılar ile Persliler arasında geçen bir savaşı konu alı-

yor. 300 Spartalının 3000 Persliye karşı verdiği kanlı bir savaşın hikayesi. Savaşta bütün Spartalılar ölüyor ama Perslilerin ilerlemesini durduruyorlar, ayrıca bu savaş dünyada ilk demokrasinin kuruluşuna da yardımcı oluyor. Ben kanlı savaş filmlerini sevmiyorum o yüzden izlemedim ama biliyorum içeriğini” diyorum.

Ayşe “Üffff bu da her b.ku biliyor ama hep en sıkısından biliyor, ne kanlı savaş filmi ayol, siz deli misiniz? Hem izlememişsiniz hem de film izlemeyi bilmiyorsunuz. Ben canım sıkıldığında 300 Spartalı filmini açarım. 300 çıplak, kaslı, seksi erkek, popoları dar, omuzları geniş, bacakları adaleli...” diye anlatmaya devam ederken bakıyoruz iş iyi bir yere gitmiyor kesiyoruz. Ama gülmekten de geri duramıyoruz.

Zeynep, “Kızım ben o filmi izledim ama hiç öyle kaslı çıplak erkek görmedim” diyor. Ayşe “Kızım siz izlemeyi bilmiyorsunuz” diyor. Ben “Genelde insanlar filmin konusuna odaklanırlar Ayşecim sen ne gözle izlemişsin” diyorum. “Ben genel menel bilmem ben izleyince böyle izliyorum, görüyorum. Niye görmeyecekmişim ki” diyor. Haklı aslında.

FİLMİ SEYRETMİYİ BİLMİYEN BİZE DERS

Zeynep “Valla benim o filmde aklımda kalan tek şey kralın karısına tecavüz etmeleri sonra da kadını suçlamaları. Sonra bir de kadını suçladılar. Ben o sahnede çok üzüldüm. Dünya kurulduğundan beri kadınlara hep böyle muamele edilmiş, kadın kraliçe, şu gördüğü muameleye bak. Savaşlar da en çok kadınlara kötü etkilemiş. Erkeklerin bir can

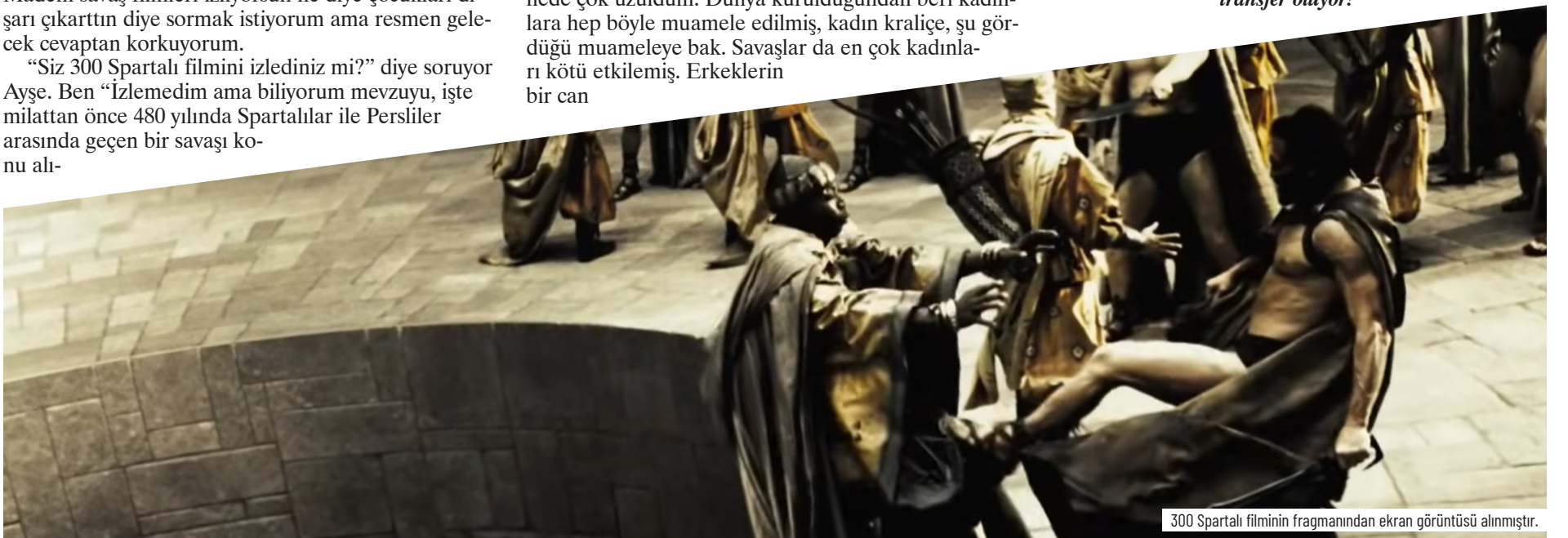
borcu var ölüp gidiyorlar ama kadınlar köle olarak

alınıp satılmış her türlü istismara uğramışlar” diyor üzüntülü üzüntülü. Düşünceli bir suskunluk basıyor ortamı. Biz böyle durgunlaşınca Ayşe atlıyor hemen “Ama sanki o tecavüz değildi ya, kocasını kurtarma karşılığında ilişki teklif ediyor, ben olsam kocam seni kurtarmak için yaptım der çıkarım işin içinden” deyince hep bir ağızdan Ayşeeeeeeee diye bağırıyoruz. Diyorum ki “Yahu Ayşe, kadının rızası dışında her ilişki tecavüzdür.” Ayşe şaşkın bakıyor. Sonunda Serap sessizliğini bozuyor bana dönüp “Kız bu Çizim: Müslime Karabatak şap map bir şey mi koysak bu Ayşe başımıza iş açacak” diyor, bizim hanım hanımcık, ağzı var dili yok Serabımız bile illallah etti. Ayşe “Ben niye şap yiyordum yaaa, asıl sizde var eksiklik, baksana bir filmi seyretmeyi bile bilmiyorsunuz, varsa yoksa siyaset” diyor bana göz devirerek. “Bana bakın, filmi izleyin bir dahaki kahve içmeye toplandığımızda siz anlatın filmi bakalım beğenecek misiniz?” Ahahaha, Ayşecim senin gördüklerini görmeyeceğimiz kesin :)

Çocukların kahaahalarımıza içeri girmesiyle sohbeti bitiriyoruz. Ben kalkıyorum, diyorum, işim var gitmeliyim. Kızlar biz de kalkalım diyorlar. Ayşe bizi kapıya kadar uğurluyor, tam asansöre binecekken “Film seyredin haa bana anlatacaksınız, 300 çıplak erkek 300’ünden de mutluluk fişkırıyor...” diyor muzipçe. Ayşeeeeeee kapat kapıyı!

Not: Film izleyenler, izlemeyip bu yazıdan sonra izleyenler Ayşe’ye yorumlarını yazabilir :)

GELECEK SAYI: Ayşe “Masumlar Apartmanı”na transfer oluyor!

300 Spartalı filminin fragmanından ekran görüntüsü alınmıştır.

Derinleşen yoksulluk, mama fiyatları ve sağlıksız nesiller

Su ŞAHİN
Ege Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü öğrencisi

Türkiye’de bir bebek dünyaya getirmenin en endişe verici yanı masrafları. Bezi, maması, kıyafetleri, eğitim harcamaları... Gün geçtikçe artan masraflar ve üst üste gelen zamlar bir aileyi en çok korkutan şey. Devletin desteği ise ya yok ya da hiçbir açıdan yeterli olmuyor, üstelik de destekten çok sadaka gibi dağıtılıyor.

Birçok kez görmüşünüzdür hasta çocuğu olan, ilacının parasını ödeyemeyen ve devletin de destek olmadığı ailelerin haykırışını. Konuşulacak pek çok şey var çocuk yetiştirmenin maddi zorluğu hakkında. Bu yazıyla da bebek mamalarına dikkat çekmek istedik.

BEBEĞİN SAĞLIĞI İLE BESLENMESİ ARASINDA SEÇİM YAPMAK

Anne sütünün bebek için önemli bir besin olduğunu biliyoruz. 6. aydan sonra ise yoğurt, sebze püresi gibi gıdalarla mamaya ihtiyaç duymadan katı gıdaya geçmişsinizdir. Ancak birçok bebeğin beslenmesi bu kadar kolay olmuyor. Çocuğunuz prematüreysen (zamanından önce doğmuşsa) özel prematüre mamaları kullanmanız gerekebilir. Bir hastalığı veya süt alımını engelleyecek bir alerjisi varsa buna özel tedavi edici mamalar kullanmanız gerekecektir. Prematüre

re mamaları ve tedavi edici mamaları reçete edildiğinde devlet karşılıyor. Ancak işte bazı durumlarda en yakın içeriğe sahip olan adapte mamaları kullanmak mecburi hale geliyor ancak bu mamalar devlet tarafından karşılanmamakla birlikte çok pahalı. Öyle ki en ucuz adapte mamanın bile birkaç gün yetecek miktarı 100 lirayı bulabiliyor. Maddi durumu mama almaya elverişli olmayan ebeveynler inek sütü gibi hayvan sütlerine yönelmek zorunda kalıyor (1 yaşına kadar alerji riski, demir yetersizliği anemisi, yüksek proteinin böbrek yükünü artırması, bağırsaklarda küçük kanamalara yol açması nedeniyle inek sütü verilmemelidir). Ancak inek sütü fiyatları da gün geçtikçe artıyor ve geliri çok düşük evlere girmesi zorlaşıyor. Bu durumda unlu bir mama hazırlayıp bebeğe vermek tek çare oluyor. Fakat bu mamanın da ileride çeşitli sağlık sorunlarına yol açtığı biliniyor.

DEVLET DESTEĞİ VAR AMA YOK GİBİ...

Maddi durumu kötü olan aileler için devletin mama ve bez yardımı var ancak 2022 yılı itibarıyla bu yardım aylık 239 lira, yani bebeğin bir haftalık mamasını bile zor karşılıyor. Ayrıca bu yardıma başvurmak için hane halkı kişi başı gelirin asgari ücretin üçte birinden az olması (2022 yılı için kişi başı 850 liradan az), anne ve babanın üzerinde menkul ve gayrimenkul olmaması, herhangi bir sosyal yardım almıyor olmak şartları aranıyor. 2 yıl boyunca verilen bu des-

Görseller: Freepik

tek ikametgah değişikliği ile kesiliyor. Kısaca, devlet bu desteği vermemek için her koşulu zorluyor. Anne sütü yetersiz kaldığı zaman bebek için en sağlıklı ve tercih edilmesi gereken tek yol olan adapte mamalar devlet tarafından karşılanmadığı için maddi geliri düşük ailelerin bebekleri olmasını gerektirdiği gibi beslenemiyor. Bebeğin anne sütüyle beslenememesi sadece mama fiyatları açısından zorluk getirmiyor, ilk 6 ayda mama kullanan annelerin etrafından aldığı tepkiler genellikle sütün yani annenin yetersiz kaldığı yönünde oluyor. Anne sütünün yetersizliği annenin yetersizliği olarak algılanarak bu durum annenin

suçuymuş gibi yansıtılıyor. Bu gibi tutumların yarattığı baskının üzerine devletin destekte bulunmaması aileleri büyük bir çıkmaza sokuyor, çocukların hayata yenik başlamasına sebep oluyor.

Yoksulluk çocuklara, bebeklere devrediyor. Devredenin yoksulluk değil eşit, özgür, insanca yaşam olabilmesi için yoksulluğumuzda parmağı olanlara karşı daha çok dayanışma daha çok mücadele etmemiz gerekiyor. Bu konuda da ücretsiz mama talebi gelecek nesillerin sağlığı için en çok sahip çıkmamız gereken talep olarak önümüzde duruyor.

‘Halk ekmek kuyruğunda kirpiklerim dondu’

Elif Salmanoğlu
Tuzluca Yırt Kadınları
Dayanışma Derneği

BU yıla etten süte, pedden temizlik malzemesine, kısacası iğneden ipliğe gelen zamlarla girildi. Sanki bir önceki yıl yağa, tuza, una zam gelmemiş gibi. Doları düşürenler temel gıda maddelerindeki fiyatı niye düşürmezler ki! Hele elektrik ve doğal gaz zamları kadınların canlarına tak ettirecek cinsten. Zenginlerin vergilerinden indirim yaparken bizimle dalga geçiyorlar. Asgari ücret hatta daha altında ücretlerle ev geçindirmeye çalışanların yoğun yaşadığı Tuzluca Yırt gibi mahallelerde geçinmek büyük derd. Kiminle konuşsak sohbet birkaç dakika sonra elektrik, su, doğal gaz faturalarına geliyor.

Necla tek başına yaşasa da aldığı maaş asgari ücretin altında ve faturalara zor yetiyor: “Bir maaşla temel ihtiyaçlarımızı karşılayamıyorsam sıkıntılı bir durumdayız. Elektrik, su faturası, doğal gaz derken bin 500 lira fatura ödüyorum. Kaldı elimde

bin lira. Ben bin lira ile çay ekmek yesem, evde otursam hiç çıkmamam, kimseye de selam vermem ancak geçinirim.”

Ceren ise 15 yaşında bir genç: “Öğrenciyim. Okula giderken dolmuş beş liraya çıktı. Her şey zamlandı. Hiç zamlanmasın, maaşları da hiç yükseltmeyin, zaten her şeyden vergi alıyorlar. Her şeye zam yapıyorlar, ondan sonra gösteriş için asgari ücreti yükseltiyorlar.”

KREŞ ÖĞRETMENİ GÜNLÜK 85 LIRAYA BULAŞIK YIKIYOR

Selver’e de bir dokun bin ah işit: “Kapıcı daire-sinde kirada oturuyorum. Kızım üniversite bitirdi. Kreş öğretmeni, ama şu anda günlük 85 liraya lokantada bulaşık yıkıyor, sigorta yok, iş yok. Her şeye gelen zamlardan dolayı kızım bu koşullarda çalışmak zorunda kalıyor.”

Sonay’ın eşi geçinebilmek için iki işte birden çalışanlardan. Kendi de son bir buçuk ayda çalışmaya başlamış: “Ev kendimizin. İki çocuğum var,

okula gidiyorlar. Yine de yetiştiremiyorum, ucu ucuna. Evlerine sadece asgari ücret girenleri düşünemiyorum.”

‘İŞ YERİNDEN KALAN YEMEKLERİ GETİRMESEM AÇIZ’

Gülnaz evin tek çalışanı. Üstelik dokuz nüfusa bakmak zorunda: “Kayınpederim ve eşim iş arıyor. Benim çalıştığım elektrik, doğal gaz faturalarına bile yetişmiyor. Ekmek bile pahalı. Bir çocuğum okula gidiyor, beslenmesini alamıyoruz. İş yerinde kalan yemekleri getirsem açız.”

“Küçük bir evim var. Evde bir buzdolabı var, bir de eski telefonumu şarj ediyorum. Akşama sokak lambasının ışığı evime vuruyor. Işığı açmıyorum. 100 lira fatura geldi. Elime geçen 800 lira para. Nasıl geçineyim?” diyor Elif de.

‘KOMŞUMUN DA BENİMLE SÖYLEMESİ GEREKİYOR’

Adalet’in evinde yaşlı babası

olmasına rağmen doğal gazı doğru düzgün yakamadığını söylüyor. Faturalardan çok dertli: “Doğal gaz 552 lira geldi, evde sadece çalışan buzdolabı küçük bir televizyon, çamaşır makinesi arada bir de bulaşık makinesi ile elektrik faturası 282 lira. Çamaşırını haftada bir defa sıkış tikiş dolduruyorum. Çocukların haftada bir banyosu sonucunda gelen su faturası 179 lira. Gıdayı hesaba katmıyorum bile. 1 ay önce aldığım şampuan 40 lira oldu. Halk ekmek kuyruğunda kirpiklerim resmen dondu. Komşumun da benimle beraber söylemesi gerekiyor ki bu zam yağmurunu hep birlikte dururalım.”

Kaygı duymadan birbirimize sırt vererek yaşamamanın yolu...

NASIL BOZULDUYSA ÖYLE DÜZELECEK!

Ebru YİĞİT
Derince-Kocaeli

Cemre KAVALA
Kocaeli

Canımızın istediğini yapamadığımız, bu yüzden de hiçbir şey yapmadığımız dönemlerden geçiyoruz. Dışarı çıkmaya düşüncesinin arkasından gelen 'Kaç para harcarım acaba' sorusu en önemli nedenlerden biri. Bir de ekonomiyle bağlantılı da olsa hissettiklerimiz ve düşüncelerimiz var.

Kafamızdaki tüm sorulara rağmen evden çıkma adımını atıp dışarıda buluşuyoruz üniversiteden arkadaşlarla. Hava soğuk. Kış gerçekten sert geçiyor. Sıcak bir yere gitmeye ihtiyacı var herkesin. Hem uzun saatler oturabileceğimiz hem ısınabileceğimiz hem de bu ikisini yaparken çok para harcamayacağımız bir yere gidiyoruz. Nereden başlarsak başlayalım sohbe konu illaki ekonomiye geliyor. Sınavları nasıl geçeriz, kim hangi notu çıkarır diye konuşurken hop fotokopi zammına geliyor konu. Soğuklardan ve kaç kat giydiğimizden konuşurken çekinerek açılan petekler ve doğal gaz zammına geliyoruz illaki. Yeni çıkan filmlere bakalım derken sinema bilet-

lerinin fiyatı el sallıyor bize kenardan. Yani ne kadar konuşmayalım desek de kaçamıyoruz ekonomiden.

20'Lİ YAŞLAR BÖYLE Mİ GEÇECEKTİ?

Ekonomi, geçinememe, her şeye zam derken içimizden biri artık çok bunaldığını, atacağı her adımı atarken düşünmenin ruhunu yıprattığını söylüyor. Tam da içimden "Bunları düşünmek ne kadar da yorucu" diye geçirirken. Hissettiklerimizi anlatmaya geliyor söz sonunda. Yapılacak her şeyi düşünme hali ruhumuzu sıkmanın yanında yaşama isteğimizi de elimizden alıyor gibi. Evin içinde bile bir şey yapmama, günü boş geçiriyor hissi var hepimizde. Bir arkadaş hasta olduğunda tavuk suyu çorba yapmak için markete gittiğini, bir paket tavuğun 40 lira olduğunu görünce almadan eve geldiğini ve mercimek çorbası yapıp içtiğini anlatıyor. Sonra soruyor bize "Hasta olduğumda tavuk suyu çorba bile içemeyeceksem nasıl yaşıyoruz ki biz bu hayatı?" Sahiden nasıl yaşıyoruz biz bu hayatı? Daha doğrusu nasıl yaşıyorlar daha 20'li yaşlarımızda kendimiz için bir şey yapma isteğimizi bizden çalmaya çalışanlar? Henüz birinci sınıfta, okuduğumuz bölümde iş bulama-

yacağımızın kaygısı yaşıyor, mezun olduktan sonra gittiğimiz her iş görüşmesinden geri döndürülüyoruz. Pek çok kez dile getirdik bize dayatılan geleceksizliği, içine çekmeye çalıştıkları karanlık tabloyu. Ama bu sefer başka sorular vardı kafamızda. Neler yaşadığımızı anlatıyoruz da bu yaşadıklarımız karşısında neler hissediyoruz, ne istiyoruz?

'BUGÜN ÜÇ DÖRT YARIN ON KİŞİ...'

"Geçinebilecek miyim, iş bulabilecek miyim, okulu bitirebilecek miyim, eve başıma bir şey gelmeden gidebilecek miyim, sağlıklı bir ilişki sürdürebilecek miyim, bu kafede rahatsız edilmeden huzurla oturabilecek miyim?" Daha uzayıp gidiyor sorular. Kaygılarımızın çözümü olarak gördüğümüz, bizi mutlu hissettirecek şey gelecek kaygısı duymadan huzurlu yaşadığımız bir ülke. Böyle söyleyince çok büyük bir istek gibi dursa da temel bir istek.

"Saate ya da havanın karanlığına bakmadan istediğim araca binip evime gitmek istiyorum" diyor birisi. Çok anlamlı ve basit bir istek özünde.

Sohbet eden herkes birbirinin yaşadığına kendi hayatından örnekler vererek ortaklaşıyor kaygılarını.

Herkes mutsuz ve isteksiz olduğunun farkında ama ne yapacağına dair de soru işaretleri barındırıyor. Bir çözüm olarak terapi düşünülse de devletin sunduğu imkansızlıklar, özelin bütçeyi aşması gibi nedenler de bu çözümden uzaklaştırıyor. Sonra birbirleriyle paylaşmak geliyor aklı. Bu konuları konuşunca, yaşadığını anlatınca daha da rahatladığını söylüyor konuşan herkes. Bir yanı için boşaltma hali, bir yanı da yalnız olmadığını hissetmek. Oturup sohbet etmek, birbirimizden güç almak iyi geliyorsa bize, "Neden birbirimize sırtımızı dayayıp kaygılarımızı ortadan kaldırmak için çabalamayalım ki" diyoruz. Bugün üç dört kişi konuşup çözüm üretmeye çalışıyorsak birbirimiz için, yarın neden on kişi olmayalım? Kaygılarımızı bir kenara bırakıp, kaygı duymadan eve gidebilmek için...

"Hava soğuk, gelmeyeyim, şimdi üşütürüm" diyen de var, "Ay bir geleyim iki lafın belini kırarız, bu buluşmalar bize nefes oluyor" diyen de. Saat yaklaştıkça kadınlar bir bir geliyor. Yan yana geldikçe havanın soğuğu kırılıyor. Hangi kadınla konuşursak konuşalım konu bir biçimde ekonomik zorluklar, geçim sıkıntısı, zam, faturalara geliyor. Kadınlar hem öfkeli hem yorgun ama bir yandan da hâlâ umutları diri.

"Nasıl bozulduysa öyle düzelecek" diyor kadınlardan biri. Devam ediyor; "0 günü görmeden gidersem gözüm açık kalır." Yorgun herkes biraz. Çünkü, hayatta kalmanın yollarını aramaktan gözlerine uyku girmeyenler çoğunlukta. "Biraz güzel şeylerden bahsetsek artık, nedir hayallerimiz, hayata tutunma sebeplerimiz?" diye sorunca herkesin yüzünde bir gülümseme.

Ayşe, genç bir kadın, üniversiteyi bitireli yıllar oldu, atanamadıkça öfkesini büyütenlerden o da. En büyük hayali, atandığı okulda onu bekleyen öğrencilerine kavuşmak. Onun hayalini gerçekleştirmek için drama çalışmamızda öğrencileri oluyor birileri, birisi sınıftaki ışık oluyor, birisi bilgisayar... Hayali bile güzel geliyor, yüzünü güldürmeyi başarıyoruz.

Birgül, karlı bir kış gününde sobanın çitirtıları içerisinde köy evinde loş bir ışığın altında sakince oturduğunu hayal ediyor. Birimiz sobası olup ısıtıyoruz onu, diğeri ışığı olup aydınlatıyor. Şehir hayatının yorgunluklarını bir kenara koyup gözlerini kapattığındaki o rahatlaması bizleri de mutlu ediyor.

Her kadın kendi hayalini anlatıyor, birlikte gerçekleştiriyoruz kısa da olsa, sonra üzerine konuşuyoruz peki ne bizim hayallerimizi gerçekleştirecek şey? Kimisi "maddi güç", kimisi "özgür olmak" diyor, ama hepimizin ortak hayali tek adamın kararları altında yaşamamak oluyor, birbirimize ses oldukça karanlık biraz olsun aydınlanıyor en çok da kadınların gülümsemesiyle.

KUTUPLAŞMAYI KIRMAK İÇİN AYNILAR AYNI YERE, MÜCADELEYE!

Adile DOĞAN
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği

Dile kolay tam 20 yıldır AKP iktidarda. 20 yıl içerisinde geldiğimiz noktada artık herkes iktidarın açıktan yaptığı saldırıların hedefi. Geçmişte de “Dilini kopartacağız!”, “Haddini bildireceğiz!”, “Cibilliyetsizler” vb. gibi kaba ifadeleri kullanmıştı bu iktidar. Ama bu son günlerde doz artmış durumda. Neden böyle başladım? Çünkü bu yönetme biçimi kutuplaşmayı tıpkı toplumun her kesiminde olduğu gibi kadınlar arasında da derinleştirdi.

Bu kadar aynı sorunları yaşayan aynı dertlere sahip akşama pişirecek aş bulmakta zorlanan kadınların söz konusu siyaset olunca birbirlerine kinle bakmalarının nedenini sohbetlerimiz, gözlemlerimiz üzerinden size aktarmaya çalışacağım.

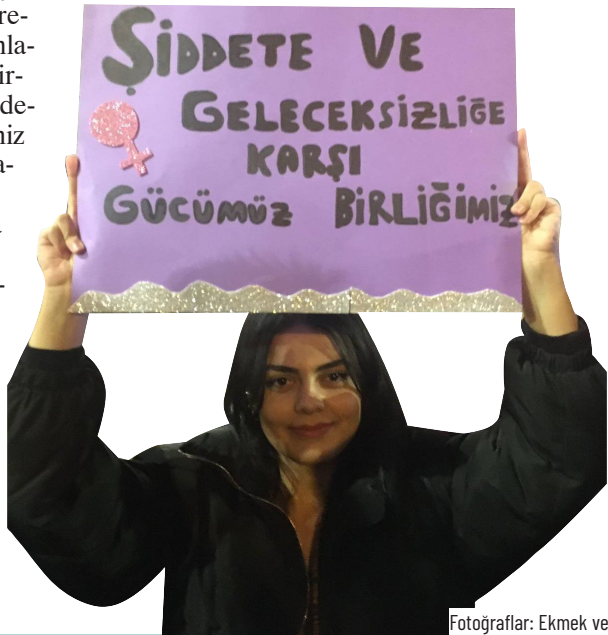
Muhalefette olan ve iktidara oy vermiş kadınların birbirlerine karşı sarf ettiği sözler kavga da bile söylemeyecek cinsten. Muhafız kadın emekçiler, iktidara oy veren kadınlara “Koyun bunlar, at gözlüğü takıyorlar, asla değişmezler” ön yargılarıyla yaklaşırken; iktidara oy vermiş kadınlar da muhalif kadınlara “Bunların beyni yıkanmış. Bunlar

Allah’a şirk koşan günahkârlar. Ancak mızımızları ve hiçbir çözüm üretemezler” sözleriyle değerlendirdiğine çok kez tanıklık ettik.

Son zamanlarda giderek artan hayat pahalılığı zamlar, işsizlik ya da işsiz kalma korkusu çocukların eğitim sorunu... Ve kadına yönelik şiddetin tırmanışı. Gündem de tartışmalar da yoğun, üstelik bu sorunlar fikri, inancı, siyasi eğilimi ne olursa olsun kadınların en çok ortaklaştığı konular. Ama işte derinde ortaklaşanlar, söz konusu “Nasıl çözeceğiz?” sorusunun cevabı olunca aynı yanıtları veremiyor, bunda da bahsettiğimiz ön yargılar çok etkili.

Örneğin Mecliste gündeme gelecek nafaka düzenlemesini ele aldığımız ev

top-

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

lantılarından bir izlenim aktarmak istiyorum. Kadınlardan biri söze tam başlayacak, bu düzenlemenin içeriğini anlatacakken “Bu iktidar gitsin de kim gelirse gelsin” diyen bir kadın lafı tikiyor ağzına. Ona göre yanında oturan kadın bunca yaşanan sorunların sorumlusu. Çünkü yıllarca iktidara oy vermiş o ve ülke bu hale onun yüzünden gelmiş! Peki yıllarca AKP’ye oy veren kadın ne düşünüyor bu tutum karşısında? “Başka kim vardı? Başka parti vardı da biz mi oy vermedik” diyor.

Bir örnek de zamlara karşı tepkilerimizi ortaya koyduğumuz bildirimimizi dağıtarken karşılaştıklarımızdan. Kapı aralarında sohbet ettiğimiz ve bize hak veren kadınlarla sohbetimiz bitip bir üst kata yöneldiğimizde, “Gitmeyin oraya onlar kapalı sizi anlamazlar” diyor. Cumhurbaşkanı’nın vakti zamanında “Benim başörtülü bacım” sözleri geliyor aklı. Bu kutuplaşmaya nasıl da hizmet etmiş bu sözler.

Evet, bu emekçi kadınlar yıllarca AKP’ye ya da diğer partilere oy verdi. Temel, ortak sorunlarımız etrafında bir araya gelmenin ne demek olduğu, bunun neden önemli olduğu fikrinden de biraz uzaklar evet, kalıp yargılar muhalif kadınlarla yaşadıkları ortaklıklara rağmen

Görsel: Freepik

men mesafe koymalarına da neden oluyor. Toplumsal hayatın en ince damarlarına kadar yayılan kimi nefret söylemleri de etkili üzerlerinde, doğru. Örneğin, bir kadın derneğimizle ilk tanışmasında laf arasında “Alevi’den dost olmaz” demişti. Bir başka kadın ise “Bu dernek kadınları yoldan çıkartıyor” demişti. Ama bu sözleri eden kadınlar bir süre sonra dayanışma ağımızın bir parçası oldu. Önyargıları ise hayatın akışında, yan yana, yüz yüze tartışıp konuşurken, bir derdin çözümü için samimi bir dayanışmanın parçası olurken kırıldı.

Demek istediğim şu, aynı sorunları yaşayanların yan yana gelmemesi için çok sistematik bir kutuplaşma politikası izliyor iktidar. Bu, adeta bir çember gibi sarıyor, kapatıyor kadınları kendi dünyalarına. Bunu kırmanın yolu o politikanın bir parçası olmak asla değil. Bu kutuplaşmayı dağıtacak olan şey yalnızca birlikte mücadele ve dayanışma.

Nafaka hakkımız, vazgeçmiyoruz!

Merhaba Ekmek ve Gül okurları... **BEN** Ekmek ve Gül dergisinin bir okuyum. Kadınların sorunlarıyla ilgili yazıları okuyor ve kendi yaşamımla ilgili kıyaslamalar yapıyordum. Yaşadıklarımı ilgili size bu mektubu yazmaya karar verdim.

Öğrendiğim kadarıyla 6. Yargı Paketiyle birlikte nafaka düzenlemesi Mecliste gündeme gelecektir. Zaten kadınlar nafakaya ulaşmakta zorluk çekiyorlar. Nafaka almak için sıkı bir mücadele gerekiyor. Kazanılmış haklarından vazgeçirilmek için kadınlar tehdit ve şiddetle karşı karşıya kalıyorlar.

Kadının ve çocuklarının en doğal hakkı olan nafaka bence sadaka değil zorunluluktur. Ben 2 bin 500 li-

ra karşılığı sigortasız bir işte büro işçisi ve temizlik elemanı olarak çalışmaktayım. Üç yıl önce boşandığım kişi yurt dışında çalışıyordu. O dönemde de bize, yani bana ve çocuğuma düzenli bakmıyordu. Maddi desteği olmadığı gibi oradan sevgili bulmuş ve o kadınla yaşıyor. Oysa bizim burada lisede okuyan bir çocuğumuz vardı. Ben zorluklarla onun ihtiyaçlarını karşıladım. Ama dersane, özel ders gibi olanakları sunamadım. Çocuğum da lise mezunu olarak kaldı.

İki kadın olarak hayata tutunmaya çalışırken bir yandan kirada oturmanın verdiği zorluk bir yandan hayat pahası içerisinde özel ihtiyaçlarımızdan feragat etmek zorunda kaldık. Bir süre sonra çocuğum da başka bir iş yerinde çalışmaya başladı. Oysa üniversite okuyup daha iyi bir iş yerinde çalışabilirdi.

Boşanmamız zaten çok karmaşık ve zorlu geçtiği için nafaka istemeyi de nafaka almayı da korkulu bir rüya gibi gördüm. Eğer nafaka isteseydim şiddet görürdüm. Şiddet sonu-

cunda da kendimi koruyamayabilirdim. Başka da güvenilecek kimsem olmadığı için nafaka istemekten vazgeçtim. Çocuğumla birlikte ayakta durmak için özel çabalarımız hâlâ da sürüyor. O denli baskı altında boşanıyoruz ki, bir an önce boşanabilmek için “lanet olsun nafakasına” dedirtiyor durum. Evliyken bile sorumluluklarını yerine getirmeyen erkek, nafaka vermemek için bin taksit atıyor ve aklı gelmedik şiddetler uyguluyor. Zaten yeteri kadar nafaka verilmiyor. Kadınları nafakadan iyice mahrum bırakmak için düzenlemesini yapmaya çalışıyorlar şimdi de.

Oysa; nafaka almak biz kadınların en doğal hakkı! Biz kadınlara sorulmadan yapılacak düzenlemeye karşı çıkıyoruz. Üzerimizdeki şiddetten kurtulmak istiyoruz. Nafaka hakkımızın yok edilmesine karşı mücadeleye devam edeceğimizi ilan ediyoruz.

Büro işçisi bir kadın
Edremü/BALIKESİR

Şiddet pandemisinden nasıl kurtuluruz?

Selin KURŞUN
Izmir Demokrasi Üniversitesi Tıp
Fakültesi

“Hamile bir hemşireye de vurmazsın artık ya”,
“Silahla içeriye nasıl girmişler ki”,
“Tıp öğrencisi Enes kendisine bir gelecek görememiş, mesleğine dair bir umudu yok”,
“Geçen gün stajda bir hastam beni taciz etti, durumu okulla konuşmalıyım”

Böyle pek çok cümle kuruyor çoğumuz. Her gün aramızda sağlık çalışanlarının durumunu konuşuyor, onların yaşadıklarını yaşama kaygısını güdüyor, sonra düşünceler ağır gelince konuyu değiştiriyoruz ve biz konuşmayınca bitecek gibi davranıyoruz, hatta yaşananların normalleşmesine karşı koyamıyoruz kimi zaman. Ağır mobbinge, şiddetle, tacizle karşılaştığımız zaman okulun dekanıyla konuşmak, başhekimden yardım beklemek gibi tekil çözüm önerilerinden öteye geçemiyoruz. Ardından bu ülkede kıymet görmediğimize dair yakınıyoruz, gördüğümüz

'YALNIZ BAŞIMIZA BU YOL YÜRÜNMEZ!'

TIP öğrencilerinin gelecek kaygısı için yaşadığı strese ekstra yük binmiş oluyor hayatlarımızda. Hayatlarımızın bu kadar karamsar olmasının yükü altında eziliyor ancak akademik kariyerine zarar gelme korkusuyla ve bir gün bunlar geçecek diyerek yolumuza devam ediyor çoğumuz. Enes'in ölümünü sıra arkadaşımız gibi sahipleniyoruz; acısını, kaygılarını konuşmak için saatlerimizi veriyoruz belki de. Ancak Enes çözümsüz müydü? Kimimiz “Mezun olmasını beklemeliydi” diyor, kimimiz “Başka ülkeye giderdi” diyor. Bu şartları kabul edip hayatımıza devam etmemiz gerektiğini içselleştirmiş durumdayız. Enes hayatını, yaşadığı bu zorlu koşulları değiştirmek için mücadele edebilseydi, bir umudu olabilirdi; örgütlü olabilseydi yanındaki arkadaşlarıyla, geleceğini inşa edebilirdi oysaki. İnsanların yaşadığı zorlukların hesabını güçsüz gördüklerinden sormaya eğilimli hale getiren böylesi koşullarda yasalarla, verilen kararlarla bizler güçsüz hale getirilmiyoruz ve hedef oluyorum. Bunların çözülmesi ise ancak bizi hedefe koyan bu düzeni hedefe koyarak değişecektir. Şiddet pandemisiyle karşı karşıyayken hayatlarımızı hem bir kadın olarak hem de geleceğin hayat kurtaranları olarak savunmamız gerekiyor.

eğitimden sonra beklediğimiz çalışma ortamını bulamadığımız için başka ülkelere gitme hayalleri kovalıyoruz.

TACİZİ BU ÇÖZÜMLER ÖNLEMEZ!

Her alanda karşılaştığımız şiddeti staj alanlarımızda, eğitim kapılarının ardında her geçen gün daha çok görüyoruz. Geçtiğimiz günlerde staj yapan bir arkadaşımız numarasını alan hastası tarafından tacize uğradığını paylaştı, dedi ki “Telefon numaralarımızı vermezsek çözülür.” Gerçekten taciz sadece telefon numaralarımızı verdiğimiz için mi gerçekleşiyor? Kişisel bilgilerimizi vermemek tacize uğramamızı önüyor mu?

Stajda, bizim hasta olarak ilgilendiğimiz kişilerin bu ilgiyi çarpıtması, bunu tacize vardırması telefon numaralarımızı aldıklarında olsaydı yalnızca telefon numaramızı vermediğimiz kimse tarafından rahatsız edilmiyor olurduk. Oysa her gün yüz yüze geldiğimiz insanlarla iletişim kurduğumuz alanlardan yalnızca birisi telefonlarımız.

TOPLUM ÖFKESİ SAĞLIKÇIYA DÖNÜYOR

Uğradığımız şiddet her geçen gün artmakla birlikte farklı biçimlere bürünmeye de devam ediyor. Sağlık emekçisi kadınlar, zor bir süreçten geçen hastalar ile yakınlarının şiddete eğilimli hale geldiğini ve şiddetin odağında kadınların olduğunu belirtiyor. Hamile bir hemşireye vurmaktan çekinmeyecek kadar öfke birikiyor insanların içinde, bu öfke ise ters giden şeylerde sağlıkçıların sorumlu görülmesiyle birlikte onlar üzerinde patlıyor adeta. Aynı şekilde silahla vuracak kadar gözü dönen insanlar önünde bizleri hedef yapan, silahı taşımayı ve hastaneye sokabilmeyi olanaklı kılan durumlar mevcut.

'YARDIM BEKLEMENİN ÖTESİNE GEÇMELİYİZ'

İstanbul Sözleşmesinden çıkan, nafaka hakkına saldıran, kadın sanatçıların giydikleri kıyafetleri hedefe koyan, kadınların hayatlarını doğrudan kontrol altında tutmaya çalışan böylesi bir düzende eğitim alanlarımız bu düzenin bir parçası değil midir ki şiddet buralara uğramasın? Hayatlarımızdaki şiddeti bertaraf etmek için çözüm önerilerimizin hayatımızın herhangi bir alanında birilerinin yardımını beklemekten öteye geçerek her alanda şiddeti bitirmeye yönelmezse ve biz hayatımızdaki alanların bir bütün olduğunu göz ardı edersek şiddete teslim oluruz ve ardından karamsarlık, stres hayatımızın olağan bir durumu haline gelir.

Fotoğraf: DHA

HAYAT KURTARMA MOTİVASYONU HAYATTA KALABİLMEME DÖNÜŞTÜ

MERHABALAR,

Ben bir hemşireyim. 17 yılımı geride bıraktım. Üniversitede okuduğum yıllarda insanlara en zor zamanlarında nefes olacağım düşüncesi ile heyecanlıydım. O zamanlarda hastaneler daha sakin, mesleğimiz saygı ile karşılanan bir meslekti. Daha çocukluğumdan hatırladığım o duvarlarda asılı olan “Sus” işareti yapan hemşire fotoğrafı... Çocuk aklımla “Sessiz olmalıyım, yaramazlık yapmamalıyım, burası önemli bir yer galiba” derdim. Evet sessiz olunmalıydı çünkü orası hastaneydi ve hastalar vardı, belki ağrıları vardı, belki uyuyamıyorlardı, sükûnet istiyorlardı.

Öğrenci iken uykusuz gecelerin, ayakta durmaktan sızlayan bacaklarımızın hayatımı bu kadar yıpratacağını düşünemedim. Ailemize, çocuklarımıza, kendimize, hastalığımıza bu derece vakit ayıramayacağımızı bilemezdim. En kötüsü; küfürler edileceğinden, üzerimize yürüneceğinden haberim bile yoktu. Bunları bilseydim bu mesleği seçer miydim? Seçmezdim galiba.

Bizim mesleğimiz vicdanla, sorumlulukla yapılan bir meslek. Her şeyden önce hastaların geliyor. Bir yaşamı ölümün eşliğinden döndürmek o kadar mutluluk verici bir şey ki kelimelerle anlatılmaz.

Pandemi döneminde insanlar sokağa çıkamazken bizler sorumluluk bilinciyle görevimizin başında, evlatlarımızdan uzakta, tehlikede görevimizi icra ettik. Bu hastalığın insanlar üzerindeki etkilerini, can verdiklerini gördük. Alışveriş merkezleri kapatılmazken, önlemler alınmazken bizler gözlükle, siperlikle, maskelerle, tulumla sınırlıklam şekilde görevimizi yaptık. Temaslı ya da pozitif olup evlerimizden uzak kaldık. Ya da hastalanıp (bazılarımız 3-4 kere hastalandı) tedavi gördük ve yeniden görevimizin başına geçtik.

Biz sağlık çalışanları olarak emeğimizin karşılığını ücret olarak alamıyoruz. Ağır şartlar altında çalışırken borçlarımızı ödemek için insanlar daha fazla mesai yapmak zorunda kalıyor. 80-100 saat, bazen daha da fazla saatler mesai ile çalıştık. Arkadaşlarımız Covid olduğunda bu saatler daha da arttı.

Darp, küfür, ölüm biz sağlıkçıların birlikte anılan durumlar oldu. Mesleğimizi güven içerisinde yaptığımız, işimize saygı duyulduğu bir ortam istiyoruz. Baskı ve korku altında yapılan hiçbir işten iyi sonuç çıkmaz. Bizler o korku ile, gerginlikle, ellerimiz titrerken açacağımız damar yolunu da açamayız, işler aksar, düzen bozulur. Toplumdaki öfke kontrolsüzlüğünün sebebi biz değiliz.

İnsanlığımızı, vicdanımızı kaybetmeden bu olumsuzlukların gitmesi, her şeyin daha güzel olması dileğiyle.

Bir sağlık emekçisi
ADANA

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Bize işçileri durduran değil, güçlendiren sendika lazım!

Eren AKTAŞ
Ankara

iki yıllık pandemi sürecinde iş yükleri bir hayli artan sağlık işçileri kimi zaman hasta halde çalışmaya çağırıldı, kimi zaman ise çok kişinin yaptığı işi tek başlarına yapmak zorunda bırakıldı. Buna rağmen ikinci sınıf eleman sayılarak pandemi destek ödeneğinden de mahrum bırakıldılar. İşçi sendikaları çözüm için adım atmazken, sağlık işçileri artan ekonomik kriz altında ezilmeye terk edildi. Geçtiğimiz yıl ortasında sağlık işçileri adına imzalanan toplu iş sözleşmesi öncesinde de süreçten uzakta tutulan, sendika yetkilileri tarafından hiçbir talepleri dinlenmeyen kadın sağlık işçileri ile konuştuk.

‘SENDİKAYI SADECE TİS DÖNEMİNDE GÖRÜYORUZ!’

Bir kamu hastanesinde sürekli işçi kadrosunda görev yapan bir kadın işçi sendikanın işyerlerindeki taleplere kulak tıkadığını şöyle anlatıyor: “Ben uzun zamandır bu hastanede çalışıyorum. Bizim çalışmamız saatlerimiz kadın olmamızdan kaynaklı gündüz çalışabileceğimiz saatlere göre ayarlanıyordu. Ancak

Sağlık emekçisi kadınlar sendikalarına öfkeli: Ekonomik talepleri dile getiriyoruz cevap yok, özlük haklarını dile getiriyoruz cevap yok.

TİS’ten sonra Sağlık Bakanlığı tarafından bir genelge yayınlandı ve tüm kurumlarda üçlü vardiyaya geçeceği söylendi. Böyle olunca tüm vardiyalar yeniden düzenlendi ve kadın arkadaşlarımız da gece mesaisine kalmaya zorlandı. Çoğu çocuğu olan arkadaşlarımız, işe ulaşımını sağlayamayacak olanlarımız vardı. Çok zorluklar yaşadık, sendika yetkililerine bildirdik ancak hiçbir geri dönüş alamadık bu süreçte.”

Sendikaya kızgınlığı sadece bu sorunla ilgili değil; “Sendikayı biz sadece TİS dönemlerinde görüyoruz. O da sadece bir kez toplantı yaptıkları zaman. Ben her ay bir günlük yevmiyemi alan sendikacılar ben iş yerinde bir sıkıntı yaşadığımda yanımda olmuyor. Benim tek derdim TİS’te kazanılan para değil ki iş yerinde yaşanan baskılar, görev tanımı dışında yaptırılmak istenen işler, bunlara karşı da beni savunmalı sendika.”

‘TALEPLERİMİZE CEVAP YOK’

“Nasıl bir sendika?” sorusunu yönelttiğimiz bir başka kadın işçi ise şöyle cevaplıyor: “Ben Sağlık Bakanlığı’nda çalışıyorum. Bizim iş yerimizde bir temsilci arkadaşımız var. Bizim gibi sürekli işçi, hem maddi hem de manevi olarak aynı sorunları yaşıyoruz onunla. Ama temsilci olan kişi bizim değil de sanki sendikanın temsilcisi gibi davranıyor. Bu temsilciyi biz seçmedik, bize hiçbir konuda danışılmadığı gibi bu konuda da seçim hakkı tanınmadı. ‘Bu kişi sizin temsilciniz’ dediler ve gittiler. Sendikanın haberlerini bize taşıyor ama bizim taleplerimizi sendikaya iletmiyor. Ekonomik talepleri dile getiriyoruz cevap yok, özlük haklarımızı dile getiriyoruz cevap yok. Madem işverenin verdiğiinden daha fazlası için mücadele etmeyecektiniz neden işçinin hakkını savunuyoruz diyerek bizden her ay aidat alıyorsunuz?”

Aynı kurumda çalışan başka bir kadın işçi de sendikanın işçilerin sorunlarının derdine düşmediğini, işçileri durdurmanın aracı haline geldiğini şöyle anlatıyor: “Geçtiğimiz günlerde sendika yöneticileri toplantıya geldi. Onlara sorularımızı sorduk ancak doğru düzgün cevap bile alamadık. Taleplerimiz karşısında sürekli laf ebeliği yaptılar. Özlük hakları deyince ‘Siz KHK’lisiniz yasa değişikliği gerek’ diyorlar, pandemide ek ödeme deyince ‘Devlet vermiyor ne yapalım’, aidatlarda indirim yapın, brüt bir yevmiye aidatı çok deyince ‘Sizin için Kızılay’a bağış yaptık şimdi de bir otel alacağız’ diyorlar. Ben istediğim zaman gidebilecek miyim o otele ücretsiz şekilde, bunun cevabı yok. Ya da bana sordunuz mu otel planı yaparken? Ben eve ekmek götürme derdine düşmüşken maaşımda iyileştirme isterken bunun için mücadele etmeyip bana hayali tatil pazarlaması yapıyorlar. Sendika dediğin işçinin yanına olmalı. İşçinin ekonomik refahını düşünmeli, gerekirse eylem yapmalı hakkımızı savunmak için. Ama biz haklarımız için mücadeleye hazır beklerken sendikalar bizi durdurma pe-

Görsel: Freepik

ICH BIN EINE KRANKENSCHWESTER!*

LİSEDE asla boşta kalmazsınız diye zorla hemşirelik yazdıran öğretmenin öğrencisiydin. 22 yaşında okul bitmiş. Bilmiyorsun hemşirelik ne? Çok kolay atanmak! Devlet bir sınava soktu, adını boş ver atanamadın. Aaa olsun canım! Hemşireler asla işsiz kalmaz! Özel hastane ara. Ev tutarsan bütün parayı kiraya vereceğin ücrete bir iş bul. Mis... Özel hastane bu, klas! Lojmanı da var... Evet lojman (!) 3+1 daire 8 kişilik. Lojmanda yer yok, salondaki kanepeler boş, eşyalarını kanepenin altına yerleştir. Çalış. Nöbetten çık, 2 saat uyu geri gel. İzin mi? İzin yok. Boş hafta sonu mu? Hastane hafta sonu da açık! İnsan sağlığı ayol, üç ay beş ay dayanamaz bünye istifa ettirir seni bu sistemde.

Yeni atama mı varmış? Yine atanamadın. Ağlama! Üniversite hastaneleri var, devlet ayol. Evet evet 4b’li de memur! Oh harika, sana dedim hemşire dediğin aç kalmaz asla. Bir koridor, upuzun. Parkelerde yamalar. “Kıdemli hemşireler” sana yaklaşıyor. “Welcome to sevgili 10 nöbet!” Evet kızım adını sormadık uzatma senin adın 10 nöbet bundan sonra. Welcome to Mobbing! Kızıl saçlı hemşire selam vermez. Eksiğin mi var, öğretmez. 4 yıl okuduğun yetmez! Bir, iki, üç, dört, beş... 27 yaşındasın.

Artık annesin. Pandemiye anne! Makarna paketlerini deterjanla. Sus bir dakika Bakan konuşuyor. Anne... Süt iznindeki anne. Evet benim! Hadi yine iyisin, idari izinlisin. Neden? Nedeni mi var ayol çünkü PAN DE Mİ! E süper işte. Telefon mu o çalan? Hastaneden arıyorlar. Sevgili hemşire anne, gel çalış. E idari izinlisin dedi Bakan? Bebek? Kovid-19? Ah canım... HEMŞİRELER HARİÇ. Hemşireler? “Ama 2 aylık anneyim ben. Hâlâ lohusa sayılırım.” Gelip çalışacaksın, idari izindekiler diğerleri. Ağla, içini çeke çeke duvarlara vura vura ağla.

Dışarıda alkış sesleri. Sağlıkçıları alkışlıyor sayın Bakan. 2 aylık bebeğini bıraktırıp hastaneye çağırıyor

anneyi, kronik hastalığı olduğu halde pandemi nöbetinde ex olan hemşireyi, kaybettikleri meslektaşlarını andıkları için açığa alınanları, acil serviste dayak yememek için barikat kuranları, hasta yakını tarafından eli kesilen, kafası kırılan, silah çekilen, tehdit edilen, küfür yiyen sağlık çalışanlarını, tam 36 saat nöbet tutup direksiyonda ölüme uyuyan doktorunu alkışlıyor. Bitti sayın Bakan, BİTTİ. Mesleğim için bir kıvılcım ateş kalmadı içimde.

Gelmedim işe. Nasıl mı? Lohusa depresyonuna soktunuz beni. Sonra? “Ücretsiz izin al” dedi müdürüm bana. Ücretsiz? Para yok. İdari izin veremeyiz ama ücretsiz izni al, para mara yok sana! Kaç ay dayanabilir ki parasızlığa? Bez, mama, aa bu da küçülmüş biraz daha büyüğünü almalı diğer aya... Döndün mü döndün. Hiç izinsiz geliyorsun, sadece gündüz çalışacaksın dediysen sevinme gün aşırı bizimlesin. Ağrıyan ayaklarınla çıktığın dönüş yolunda, delik cüzdanla eve varıyorsun. Para yok izin yok. Hastayla iletişim “aman efendim sürçülisan ettiysen affola! İşimizi yapıp bi serum takıp çıkacağız var mı başka bir arzunuz?”a geldi. Yumruk yemeden bittiyse gün kârdır modunda, başka çareler aramaya başladık.

Yeniden sınava hazırlan belki atanırsın. Atanmak mı? Neresi? Hepsi onların değil mi? Onlar kim mi, beni kızımından ayıranlar. Rümeyşa’yı öldürenler. Uludağ da bir doktoru intihar ettirenler. Her yerdeler. Kurtulmak istiyorsun. Hemşiresin çünkü. Hemşireler asla boşta kalmaz. Bir kitap al koş kendine, kaybettiğin itibarını, saygılığını, değerini başka ülkelerde ara! Evet şimdi. Ich bin eine Krankenschwester! Oluyor mu? Olacak! Gideceğiz bu benim için son çare. Hem de ağlaya ağlaya, doğduğumuz toprakları bize yaşanamaz kılanlara küfrede küfrede...

*Ben bir hemşireyim

İzmir’den bir hemşire

BÖYLE KİT KANAAT NEREYE KADAR?

BABAM der ki "fukaranın yüzü soğuk olur." Zamanında çok yoksulluk çektik, ailem bizi okutmak için çok emek verdi. Şimdi "Bu dönemde okusaydınız çok zor olurdu" diyorlar. Hayat şu son bir yıldır iyice yaşanamaz halde geldi. 1992'de işe ilk başladığımda kendi evime bakabiliyordum, kardeşlerimin okul masraflarını karşılayabiliyordum. Şimdi geçinemiyorum.

Geçen hafta bir aile ziyareti yaptım, hem çok üzüldüm hem de "iyi ki gelmişim" dedim. Mahalleyle uzun süredir gidemiyordum. Hayatın zorluğunu dibine kadar hissettiğim bu mahallede ziyaret edeceğim eve doğru giderken elim boş gitmeyeceğim diye ilk bulduğum markete girdim. Dikkatimi ilk çeken bir-iki kiloluk yağ ve şeker paketlerinin tükenmiş olmasıydı. Kendimce bir şeyler alıp çıktım, aldıklarım yeterli olmasa da fiyatı oldukça yüksek tuttu.

Bibimin kızı beni çok sıcak karşıladı. Kuzen demeyi sevmediğimden ona "bibimin kızı" diye hitap ederim. Sıcacık sobanın yanına oturduk. Eğer yeterince yakacağınız varsa sobanın keyfi bambaşkadır. Bibi kızımın eşi inşaat işçisi, kışın çalışmıyor, maddi zorluk çekiyorlar. Evde 5 kişiler. Bi-

bimin kızı yazın tarlada çalışıyor. Kışın da annelerinin yaşlılık maaşı ile kıt kanaat yaşıyorlar. "Tek derdim İzmir'de okuyan kızım. Aldığı burs yemek, yurt parasına yetmiyor. Ağabeyimden borç istediğim yol parası için, olmadığı için gelemedi kızım" dedi. Çok üzüldüm. Benim kızım da üniversite okumuştur, bize ailem ve akrabalarım destekti. Bu yardımlar nereye kadar, sosyal devletin sorumluluğunu yerine getirmesi gerekmez mi?

Oğlu "işe sokacağız" dedikleri için bir dönem AKP'ye gitmiş. Şimdi Gelecek Partisine gidip gelmiyormuş. Temizlik, çay falan yapıyor. "Bu ay yalan olmasa maaş verecekerler" diye konuştu. Biz otururken alt komşusu geldi. Dört çocuklu bir kadın, ev kira, tüm çocuklar okula gidiyor, eşi de inşaat işçisi. Doğal gazı bağlatmış ama yakmaya korkuyormuş; "Ev soğuk, eşim hasta, iki aydır kira ödeyemedik. Ne güzel senin için var, çocuklarının ihtiyacını karşılıyorsun" dedi. Böylesi bir yoksulluk tablosu karşısında isteklerimiz de çok gelecek değil; çocuklarımız için güvenceli bir gelecek, temel ihtiyaçlarımızı karşılayabildiğimiz güvenceli bir iş, insanca bir yaşam...

Malatya'dan bir kadın

SAĞLIKÇIYA ŞİDDETE ALIŞMAYALIM!

GEÇTİĞİMİZ günlerde meydana gelen değerli sağlık emekçisi Ömür Erez'in katliamı beni hem bir kadın hem de bir tıp öğrencisi olarak derinden yaraladı, yine mi kadına yine mi sağlıkçıya şiddet dedirtti. Bu olayların artık alışılabilir olmaya başlaması gerçekten çok üzücü. Yıllardır kadının can güvenliğinin olmayışını, sağlık çalışanlarına yapılan haksızlıkları izlemek ise can sıkıcı. Şiddeti ve cinsiyet eşitsizliğini önleme araçlarından olan İstanbul Sözleşmesi'nin de feshedilmesiyle şiddetin toplumun bir parçası haline getirilmeye çalışılmasının karşısında bütün bir karar ve azimle mücadeleye devam edilmeli. Toplum içerisinde özgür iradesiyle hiçbir yönden zarar görmeden var olmak bir bireyin en doğal ihtiyacı ve korunması gereken bir hak. Bu bağlamda kadınları ve sağlıkçıları koruyan veya koruyamayan yasalar denetlenmeli, şiddet mağduru her çalışanın hakkını gözeterek, bu olayların tekrarı edemeyeceği bir adalet düzeni oluşturulmalıdır.

Ayşe EJDEROĞLU
İzmir Demokrasi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencisi

ZAMLA GELEN ZAMLA GİDİYOR!

MERHABA Ekmek ve Gül okurları, ben Pendik'te haftanın 4 günü ev işlerinde çalışan 2 çocuk annesi bir kadımdım. Hayat o kadar zorlaştı ki çalışmasak olmuyor, yetiştiremiyoruz. Her şey ateş pahası. Asgari ücrette gelen zamma bile sevinemedik, çünkü onunla birlikte elektriğe, doğal gaza, suya çok zam geldi. Ben işe gidip gelmek için en az dört araca binmek zorunda kalıyorum. Aldığımız paranın bir kısmı yola gidiyor. Sadece ekmek fiyatları bile ne

oldu! Ekmek için insanlar soğukta saatlerce kuyrukta bekliyor. Neye elimizi atsak çok pahalı. Alışveriş için gittiğim markette kasada önmüdeki kadının yağa parası yetmedi, yağı geri bırakıp marketten ağlayarak ayrıldı. Böylesi nice insan var. İşe gidip gelirken kadınların sohbetlerine kulak misafiri oluyorum, yaşadıkları ekonomik sıkıntıyı anlatıyorlar. Herkesin ortak derdi geçim sıkıntısı. Bizler de onlardan farklı değiliz. Çocuklarımızı sinemaya dahi götüremiyoruz. Zamlara karşı ortak mücadele etmemiz şart, bir an önce zamlar geri alınmalı.

Gülnaz ÇOBAN
Pendik/İSTANBUL

KRİPTO PARADAN UMUT OLUR MU?

YOKSULLUK, pahalılık, geçim sıkıntısı artarsun insanlar "çare" aramaya devam etmekte. Enflasyondur, zam oranlarıydı, vergi dilimliydi derken rakamlarla, istatistiklerle konuşmaya alıştı insanımız. Asgari ücretlisinden, yüksek maaşlısına durum böyle... Ek iş yaparak geçinmeye çalışan da var, borsalar aracılığıyla kalkınmaya çalışan da. Kadın emekçiler arasında da oldukça fazla bu "hızlısında kalkınma" eğilimi. Her kriz döneminde "zengin olma" yolu olarak bir nevi moda gibi ortaya sürülen oyunlar şimdi de revaçta... Zamanında bankerlere para kapıran nesil vardı, sonra Titancılar vb. borsa oyunluları, piyango, sayısal lotolar, spor totolar, çeşit çeşit şans oyunluları... Kumarın resmi ve de milli halini diyelim kısaca... Günümüzün yaygın kumarı da Bitcoin, kripto paralarla yapılan yatırımlar. Bitcoin 2009'da başlamış olsa

da son 2 yılda ülkemizde de yaygınlaştığını söyleyebiliriz. Geçenlerde mesai arkadaşım cep telefonundan heyecanla kripto para borsasını takip ediyordu. Sordum, kayıptaymış aslında ama kazanmak için devam ediyormuş, telafi etmeliymiş... Yoksa bu maaşla nereye kadarmış; ne uzarmış ne kısalarmış... O pek takip edemiyormuş borsayı, etse kazanırmış. Peki dolarizasyon, hiperenflasyon, yoksulluk sınırı? "Onlara müdahale edemiyorum" diyor arkadaş "Ama böyle böyle belki kazanırım..." "Sendikaların basın açıklaması var bugün, taleplerimiz; ek ödeme değil tek ödeme istiyoruz, insanca yaşamak istiyoruz, yoksulluk sınırının üzerinde ücret ve güvenceli istihdam istiyoruz" diyorum. "Valla sana saygı duyuyorum" diyor, kulağında kulaklık, kripto borsasını takip ederken.

Ekmek ve Gül okuru
İZMİR

KIRKIMDAN SONRA ERKEK BASKISINDAN UZAK YAŞAYACAĞIM!

"**AİLE** baskısı ile dışarı çıkamazsın, arkadaşlarınla buluşamazsın" diyerek yetiştirildim. Evden kaçış olarak bir önce evliliği seçtim. Ama seçimim yanlış insanla oldu. İlk başta mutlu olsak da sonrasında dayağa maruz kaldım. İşe gidip çalışıyordum ama hiç kendime başıma hür bir birey olamadım. Bu evliliği on yıl çektim. Bir kız çocuğum ve artık en son dayanamadım, ailemden korka korka boşanma kararı aldım. Artık kendim olmayı seçtim, tek başıma yaşamayı seçtim. Zor bir seçim olsa da bunu yaptım. Kızımdan ayrı kalmayı bile seçtim, ilk başlarda zor-

luklar yaşadım. Borç ile ayıldım. Kredi kartıydı, krediydi bunları ödeyerek beş yıl geçirdim. Sonunda bitti. Artık kendim için yaşamaya geçtim. Tabii boşanma da hemen özgür olamadım. Ailemin yanındaydım ama en azından dayak, alkol, şiddet yoktu.

Artık kendim için yapacaklarım var. Bunlardan bazılarını yaptım, tek başıma evimi, arabamı aldım, tek başıma yaşıyorum, her yeri görmek, kendim için yaşamak istiyorum. Bunu kırkımdan sonra bile olsa yapacağım. Erkek baskısından uzak olmak için yaşayacağım.

Ankara'dan bir kadın öğretmen

Had bildirmeyi seven erkek ozanlara karşı

kendi hikayesini yazan cadı

Sevil ARACI

“Ozanlar benden, –erkek– kahramanın karşısında diz çöküp merhamet dilenen bir kadın olarak bahsetti hep; ilaç katarmışım tatlı şaraplarına, büyüleyip domuza çevirmişim hızlı giden gemilerin tayfasını, babaevini unutturur, silaya kavuşmalarına müsaade etmezmişim. Ne demeli, kadınlara haddini bildirmek ozanların en sevdiği vakit geçirme biçimidir; yerlerde sürünüp ağlamazsak gerçek bir hikâye olmazmış gibi.

Ama yanılıyorlar, yanılıyorsunuz: Cadılık illa nefret, kıskançlık ya da başka türlü bir kötülükten doğmaz; ben ilk büyümü aşkımdan yapmışım.

Ben, Helios’un kızı, Aiaie Cadısı Kirke. Hayatım boyunca trajedinin beni bulmasını bekledim. Bulacağından hiç kuşum yoktu çünkü başkalarının hak ettiğimi düşündüğünden daha fazla arzum, isyanım ve gücüm vardı, yıldırımları üstüne çekecek şeylerdi bunlar. Ve bir gün, artık bu dünyaya dayanamayacağım, diye düşündüm.

Bunun üzerine denizin derinliklerindeki kadim bir tanrı seslendi: Öyleyse çocuğum, başka bir dünya yap.”

Ben Kirke, Madeline Miller’ın; Odysseus, İkaros, Minotauros, Prometheus ve Zeus gibi mitolojik karakterlerin binlerce yıldır anlatılagelen hikâyesini farklı bir bakış açısından sunan, hikayeyi Kirke’nin sesinden anlatan bir roman. Kirke, bir Titan olan Güneş Tanrısı Helios ile yine başka bir Titan olan Okeanos’un kızı deniz nymphası Perseis’ten olan dört çocuğundan biri. Kirke, yaşamının başından beri, dışlanan, hor görülen, değer verilmeyen biri olarak görüyor kendini ve “Ben doğduğumda, olduğum şeyin bir ismi yoktu” cümlesiyle başlıyor anlatmaya.

Mitolojiyi de tıpkı tarih gibi erkek dilinden ve bakışından okumaya alışkınız. Erkekler tarafından yazılanların ne kadar yanlı ve eksik olabileceğini Kirke’nin öyküsü de yeniden kanıtıyor bize.

Kirke’nin ilk başkaldırışı amcası Prometheus’un cezalandırılmasını adil bulmayı ile başlıyor. Tanrılardan çaldığı ateşi insanlara hediye eden Prometheus’a bu ihanetine karşı eşi benzeri olmayan ve herkese korku salacak bir ceza vermeyi isteyen titanlar, en son her gün ciğerinin bir kartal tarafından sökülerek yenmesinde karar kılıyorlar. Kirke, Prometheus bu cezayı çekmek için götürülmeden önce ona yardım etmeye çalışıyor. Ancak o zaman henüz bir çocuk olan Kirke’nin elinden pek de bir şey gelmiyor.

Tanrılar arasında makbul bir yeri olmayan Kirke, bir ölümlüye aşık olup, onu ölümsüz yapmak için bir arayışa girdiğinde gücünü ilk

kez fark ediyor. “Cadılık illa nefret, kıskançlık ya da başka türlü bir kötülükten doğmaz; ben ilk büyümü aşkımdan yapmışım” diyor Kirke, aşık olduğu balıkçı Glaukos’u tanrıya çeviriyor. Glaukos, Tanrılar meclisine kabul edilince Kirke’yi çabucak unutup başka bir nympha olan Skylla’ya aşık oluyor. Öfkelenen Kirke, Skylla’yı korkunç bir deniz canavarına çeviriyor. Odysseus’un hikayelerine de adı geçen Skylla, Messina boğazını kendine mesken ediniyor. Bu boğazın bir tarafında Charybdis adında bir girdap, diğer tarafında ise Skylla var. Buradan geçmek isteyen denizciler ikisi arasında kalıyorlar.

Yaptığı büyüü itiraf eden Kirke cezalandırılarak Aiae adasına sürgün ediliyor ve hayatının geri kalanını orada yaşamaya mahkûm ediliyor. Adada kaldığı sırada büyücülük gücünün geliştiren Kirke günlerini iksir yapmakla ve evcil aslanlarıyla oynamakla geçiriyor.

YERLERDE SÜRÜNMEYEN HİKAYEMİZ OLAMAZ MI?

Adadayken civardan geçmekte olan ve adaya sığınan denizci erkeklerle başlangıçta misafirperver davranan Kirke, içlerindeki kötülüğü gördüğünde onları domuza çevirerek cezalandırmaktan geri durmuyor. “Ölümlüymüşüm gibi yapmıyordum. Parlak sarı gözlerimi her fırsatta gösteriyordum. Hiçbiri bir şeyi değiştirmiyordu. Yalnızdım ve kadınsın, önemli olan tek şey buydu.” diyor erkekleri domuza çevirme öykülerini anlatırken ve ekliyor, “Ozanlar yılan gibi derdi belki ama artık yılanları iyi taniyordum. Namuslu bir engereği her zaman yeğlerim, beni ancak onu rahatsız edersem sokar, daha önce değil.”

Tarihin kadınları nasıl görmek istediğine isyanını da “Kendi portreme şaşırmadım. Kahraman kılıcı karşısında yelkenleri suya indiren, diz çöküp merhamet dilenen gururlu cadı. Kadınlara haddini bildirmek ozanların en sevdiği vakit geçirme biçimi gibi geliyordu bana. Yerlerde sürünüp ağlamazsak gerçek bir hikâye olmazmış gibi.” diyerek özetliyor Kirke.

Kirke’nin öyküsü yalnızlığa mahkûm edilmiş bir kadının kendi gücünün farkına varmasının, gücünü azimle, çalışarak büyütmesinin ve zorluklar karşısında yılmadan mücadele ederek kendini yoktan var etmesinin öyküsü aslında. Mitolojik atmosferde verilmiş olsa da anlatılan kadınların hikayesi, anlatılanı da kadın olduğundan bu kez daha gerçekçi. Mitolojiye ilginiz yoksa dahi, Kirke’nin öyküsüne bir şans verin, seveceksiniz.

KÜNYE

Ben Kirke

Yazar : Madeline Miller

Çeviri : Seda Çingay Mellor

İthaki Yayınları, 2019, 404 sayfa

